خۆزان.. بە خامەی: ئەندریە مۆروا.. وەرگێڕانی بۆ کوردی: گرفتار کاکەیی

هیچ شتێك لە یادگاریی ئەو چرکە ساتانە گرانبەهاتر نین کە دڵ بۆ یەکەمین خۆشەویستی لێدەدات، ئەندریە مۆروا کە یەکێکە لە بەناوبانگترین دانەر و نووسەرەکانی فەرەنسا بیرەوەرییەکانی شەست ساڵ بۆدواوە دەگەڕێنێتەوە بۆ ئەوەی یادگاریی ئەو چرکە ساتانەی خۆیمان بۆ بگێڕێتەوە، مۆروا بە دەیان کتێب و بابەت و یاداشتنامە و دۆقی مێژوویی نووسیووە، کەچی لە نووسینەوەی چیرۆکی دڵداری کەسە ناسراوەکاندا زیاتر بەدەرکەوتووە، ئەم چیرۆکەشی سەبارەت بەخۆی نووسیووە.

لەودەمەی تەمەنم هەڤدە ساڵان دەبوو، لەیەکێك لە شارۆچکەکانی شارە زانکۆییەکانی فەرەنسا دەژیام، چونکە کۆلێژەکانی زانکۆی فەرەنسا ژووری تایبەتیان بۆ خەوتنی خوێندکاران نەبوو، بۆیە لەماڵی باوکم مامەوە، هەموو رۆژێك لە پێش کاتژمێر هەشتی بەیانییەوە ئەم ماڵەم بەجێدەهێشت تا بچم بۆ کۆلێژ، هێشتا ئێرە ژیانێکی ئاسایی بوو"بۆ قوتابیەك کە هاتووە لە کۆلێژ زانست وەربگرێت، هیچ شتێکی نوێ لە ئارادا نەبوو، بەڵام دواتر سوپرایزەکە ڕویدا. رۆژێك لەو رۆژانەی کە لە رێگای گەڕانەوەم بووم بۆ ماڵەوە، جوانترین ئافرەتی جیهانم بینی، لە گۆشەیەکی جادەی (مالێری) ڕاوەستا بوو، بە دوو چاوی ئەفسووناوییەوە لە هامشۆکەرانی دەڕوانی، ئەو نەك هەر تەنها جوانێك بوو و بەس ،بەڵکو ئەو لەو جۆرە ژنانە بوو کە لەکاتی خوێندنەوەی شیعرێك یان چیرۆکێکی ئەڤینداریدا خەونم پێوەی دەبینی، لە هەمان کاتدا تێکەڵەیەك بوو لە ئافرەتێکی سەنگین و جوان.
هەستم کرد دڵم لە خۆشەویستیی ئەم ئافرەتە لێدەدات، کە وایلێهات هەموو رۆژیك نیوەڕوان لەڕێگای گەڕانەوەم بۆ ماڵەوە بیبینم، هەر کاتێکیش لە شوێن و کاتی دیاریکراوەکەیدا درەنگ بکەوتایە زۆر بە ئۆقرەوە چاوەڕێم دەکرد، هەر تەنها بۆ ئەوەی کورتە ئاوڕێك لە ڕوومەتە جوانەکەی بدەمەوە. لە خۆم پرسی: "ئاخۆ ئەم ژنە کێبێت، لە کوێوە هاتبێت، ئەی لێرە چیدەکات، بەتایبەت هەموو رۆژێك لەم شوێن وکاتە ؟" بۆ ماوەی سێ مانگی ڕەبەق دەمویست وەڵامێك بۆ ئەم

پرسیارە بدۆزمەوە، بەڵام بێهودە بوو !

ڕۆژی یەکشەمە، باوکی پزیشکم هات و پێی وتم : "یەکێك لەوهاوڕێ نەخۆشانەم کە هەمیشە سەردانی کیلینیکی پزیشکییەکەم دەکەن (ڤێرگی) بەڕێزە، من و دایکتی بۆ شامی ئێوارە لە ماڵەکەی خۆیدا داوەت کردووە، بەڕێز ڤێرگی وتی: کە ئێمە دەتوانین تۆش لەگەڵ خۆماندا بەرین، پیاوێکی میهرەبانە و خیزانەکەشی هەروا من دڵنیام بە دیداریان دڵخۆش دەبیت".

هەر لەبەر ئەوەی لەو ڕۆژەدا هیچ پەیوەندییەکم لەگەڵ کەسی تردا نەبوو، بۆیە لەسەر داوەتەکە ڕازی بووم. سوپرایزەکە لێرەدا بوو، ئەو ژنە ئەفسونگەرەی کە هەمیشە لە هەوڵی ئەوەدابووم کەسایەتییەکەی بناسمەوە دەرکەوت خێزانی بەڕێز ڤێرگییە هاوڕێکەی باوکمە. هەستێك لە شادی و پەژارە، لە دڵتەنگی و خۆشیی دایگرتم، کاتێك دەستم درێژ کرد بۆ ئەوەی لەگەڵ کیژۆڵەی خەونەکانم خاتوو ڤێرگیدا تەوقە بکەم!

یەکسەر هەستم کرد ئەویش منی ناسییەوە، هەر خێرا وەك هاوڕێیەکی کۆن مامەڵەی لەگەڵ کردم. شتێکی ترم تێبینی کرد: گەرچی ئەو بە تەمەن لە من گەورەتر بوو، بەڵام زۆر لە پیاوە نەخۆشەکەی بچووکتر دیار بوو. ئاشکرا دیار بوو تەمەنی لە نێوان بیست و پێنج و سی ساڵان دەبوو، ئەویش خۆم ئاسا شەیدای کتیب خوێندنەوە بوو. سەرەڕای ئەوەی سەرەتا لە کاتی ئاخافتن لەگەڵیدا هەستم بە شەرمێکی زۆر دەکرد، لەگەڵ ئەوەشدا دوای ماوەیەکی کورت هەستم کرد ڕواڵەت لە نێوانمدا بەلاچوو.

میواندارییەکە تەواو بوو و گەڕاینەوە ماڵەوە.

کە ڕۆژی دواتر لە گۆشەی هەمان ئەو جادەیەی کە راهاتوومە بیبینم لێی ڕاوەستاوە بەیەك گەیشتینەوە، "مێنی ڤێرگی"سەری تەکاندا و بزەیەکی بۆ کردم، خۆشییەك ناخی داگرتم ، بۆ باکانە لێی نزیك بوومەوە و ئینجا پێکەوە ڕێمان کرد تا هەرکەسەو بەڕێی خۆیدا ڕێگامان گرتەبەر و لێك جیابووینەوە.

"مێنی " لەو ڕۆژەی کە هەرگیز لە یادم ناچێت، پێی وتم، کە ئەو بایەخ بە کاری خێرخوازی دەدات و وا ڕاهاتووە هەفتەی سێ چوار جار سەر لە دەزگا خێرخوازییەکە بدات. بۆی ڕوونکردمەوە کە ئەمە هۆی ڕاوەستانەکەیەتی لەو گۆشەیەی جادەی مالێری.

زۆر سوپاسی ئەو ئەندازیارەم کرد کە بڕیاریداوە بنکەی دەزگا خێرخوازییەکە لە ڕێگای کۆلێژەکەم دروست بکات.

ئایا خۆشمویست؟ گەر بڵێم کەوتمە داوی ئەوینەوە، ئەوە هێشتا بەس نییە بۆ ئەوەی دەریببڕم کە چی لە نێو دڵی مندا هەبوو. لە ڕاستیدا شتێك هەبوو لە خودی خۆشەویستیش بەهیز تر، بەڵام چییە ؟ نازانم !

هەركاتێك بمبينايە هەستم دەكرد گەرمايیەك بەلەشمدا سەر دەكات، خۆشيیەكی زاڵ دايگرتووم، وا هەستم دەكرد لەئاسمانێكی دوور بەتەنها لەگەل "مۆنيك "دا دەفڕم !
هەرچەندە من گەر لاوێكی ئەم سەردەمەی ئێستا بوومايە، يەكسەر بيرم لەوە دەكردەوە ماچێكی بكەم، بەڵام خوێندكارێكی شاعيرانە لە ساڵی 1914دا دەژيام تەنها هەستێكی وام لا دروست بوو كە دڵم لێ ونبووە.
دەمويست كارێكی مەزن بكەم بۆ ئەوەی سەرنجی رابكێشم، بەڵام هيچ شتێكم نەدۆزيیەوە تەنانەت بيريشی لێ بكەمەوە! لە دوايیدا بيرۆكەيەكم بۆ هات، بە بيرمدا هات كە ئەو زورجار لە يەخەی كراسەكەی دەسكێكی چكۆڵە لە گوڵی وەنەوشەی دروست دەكرد، بۆيە ويستم سەركێشێ بكەم و تەنانەت گەر تاكە گوڵێك لەم گوڵانەی بۆ بكڕم كە ئەو حەزی لێدەكات، ئەم كارە كارێكی مەزن نەبوو، بەڵام بيرۆكەكەم پێ جوان بوو، جێبەجێم كرد!
"مۆنی " پێشوازيیەكی باشی لە گوڵە وەنەوشەكە كرد. هەستم كرد وا خەريكە پێشكەوتنێكی ديار بەدەست دێنم، شارەزای حەز و ئارەزووەكانی بووم و زانيم ئەو حەز لەچی دەكات. بەو دەرماڵە سنووردارەم هەموو جۆرە ديارييەكی چكۆڵەم پێشكەش دەكرد.
زۆر بە دڵنياييەوە زانيم "مۆنی "م خۆشدەوێت، هەستم بە خۆشی و شاديیەك دەكرد ئاوێتەی دەبن كاتێك تەماشای چاوم دەكات، ديرۆكی خۆشەويستيیەكی بێدەنگی تێدا دەخوێنێتەوە. بەڵام مۆنی سەرەڕای ئەوەش رۆژێك لە رۆژان باسی وشەيەكی ئەم پەيوەنديیە بێدەنگەی نەكردووە. رۆژێكيان لێی پرسيم :" تۆ بۆچی ئەوەندە لە گەلمدا ميهرەبانی "؟ .
پرسيارێكی ناحەز بوو، هيچ وەڵامێكم بۆی نەبوو، تەنها ئەوەندەم پێ كرا بە دەنگێكی چپە ئاساوە بڵێم : لەبەر ئەوەی گەورەترين شاديی من لەوەدايە تۆ شاد بكەم.

ئەوكەڤاڵەی كە بە دڵی بوو.

ئەو وا ديار بوو چاوەڕێی وەڵامێكی تر بوو، كەچی هيچ توانجێكی لەسەر ئەم قسەيە نەدا.
رۆژێكيان كە لە كۆتاييەكانی وەرزی خوێندن نزيك دەبووەوە، "مۆنی" پێی وتم كە لەگەڵ مێردەكەيدا خەريكی سەفەر كردنە بۆ ئەمريكا، ناگەڕێتەوە تا پێش مانگی سێپتەمبەر(ئەيلول). ئينجا لێی پرسيم " ئايا لەسەر خۆێندنی كۆلێژ بەردەوام دەبيت ؟" وتم : بەڵێ، ئێمە لە سێپتەمبەردا جارێكی تر دەست بە خويندن دەكەينەوە. وتی: كەواتە لە گەڕانەوەمدا دەتبينمەوە. وتم : بيری رۆژانە پياسەكانمان دەكەم! لەم كاتەدا گەيشتينە بەردەم دوكانێك يان نمايشگايەكی كەڤاڵی

هونەریی .. لە پڕ مۆنی تەماشایەکی ئەو کەڤاڵەی کرد کە لە شوێنەکەدا نمایش کرابوو، وتی :"ئەم وینەیەت بەدڵە ؟ " کە کەڤاڵێکی وێنەکێش "پۆرین "بوو لە سەر قوماش کێشابووی، دیمەنێکی کەناری دەریا بوو لە دووفیل بەو ئاڵا دڵڕفێنانەی کە بەدەم بای دەریاوە دەشنانەوە، وتی : ئای کە جوانە !؟ زۆر پێی سەرسامم داوام لە مێردەکەم کرد بۆمی بکڕێت، بەڵام مێردەکەم وتی وێنەگەلێکی زۆرمان هەیە شوێنمان نییە تیای هەڵیواسین. لەوانەشە مێردەکەم لە سەر هەق بێت، بەڵام من هێشتا دەمەوێت.

بەردەم دوکانەکەمان جێهێشت و لێی دوورکەوتینەوە. دەستمان کرد بە باسی ئەمریکا و سەفەرەکەی داهاتووی، دواتر لەیەك جیا بووینەوە. بەڵام من لە جیاتی ئەوەی بگەڕێمەوە ماڵەوە، گەڕامەوە لای نمایشگاکە و جارێکی تر بەرامبەری وەستام و لە کەڤاڵەکە ڕامام. بەڵێ بەڕاستی جوانە : رەنگە لە بەر ئەوی ئەو حەزی لێکردبێت بۆیە ، نازانم ! گرنگ ئەوەیە وێنەکە بەلامەوە جوان دیار بوو.

چوومە نمایشگاکەوە و لە نرخی کەڤاڵە نمایشکراوە بچووکەکەی پۆرینم لەو خانمە گەنجە کە بەرپرسی کەڤاڵەکان بوو پرسی، ئەویش چاوێکی بە لیستی نرخەکاندا کشاند و ژمارەیەکی وت کە بەقەد دە جاری ئەو خەرجییەم بوو کە لە ماوەی یەك ساڵی رەبەق لە باوکمی وەردەگرم !

وتم : ئەترسم بڵێم ئەم نرخە زۆر لەوە زیاترە کە میزانییەکەم بەرگەی بگرێت! خانمەکە پێکەنی و وتی : منیش وای بۆ چووم زور سانایە کەسێك بزانێت کە تۆ هێشتا قوتابییەکی چکۆڵەی، بەڵام بەوە دەچێت شەیدای کەڤاڵە ڕۆنییەکان بیت، وا نییە ؟

وتم: زۆریش، بەتایبەتی خودی ئەم تابلۆیە! هەر دەیپەرستم ! ئایا دەتوانی تا مانگی ئۆکتۆبەر " تشرینی یەکەم "بۆم هەڵبگریت؟ ڕەنگە بتوانم بیکڕم، کێ چوزانێ ! وتی : بەڵێ دەتوانم پەیمانی ئەوەت بدەمێ، ئێمە لە مانگەکانی هاویندا هەفتەی سێ رۆژ دەرگای دوکانەکە دادەخەین، بۆیە ئێستا ئومیدێکی گەورە لەفرۆشتنیدا ناکرێت، بەڵام لە مانگی ئۆکتۆبەر بەدواوە ناتوانم وەعدی هیچی ترت بدەمێ !

رێککەوتین، گەر تا مانگی ئۆکتۆبەر نەتوانم بیکڕم ئەوا لەو مانگە بەدواوە هیچ ئومیدێکی ترم بۆ کڕینی نامێنێت !

پیلانێکی شێتانە

بۆ ئەم کارە پیلانێکی شێتانەم داڕشت، باوکم پێشنیاری کردبوو بمنێرێت بۆئیسپانیا منیش زور حەزم دەکرد کەڤاڵەکانی گۆیا Goya لە مەدرید ببینم هەروا کەڤاڵەکانی گریکۆ Greco لە تۆلیدۆ Toledo، ئەم حەزە کوت وپڕەم لە ئەنجامی کاریگەری مۆنی بوو بەسەرمەوە. لەپڕ خۆم بینییەوە حەزم لە هونەرە، هەرجارێك لە پێش تابلۆیەکی هونەریی بوەستایەم خۆم لە نزیکی ئەو دەبینییەوە!

خانەوادەکەم ئامادەبوون خەرجی ئەو سەفەرەم بدەن کە لەلای خۆمەوە هەموو شتێکم بۆ ئامادە کردبوو.
لە رێگای چوونم بۆ ئیسپانیا بڕیارمدا لە بیارتیز Biarritz راوەستم و بچم بۆ گازینۆیەك و لەوێ بۆ یەکەمین جار لە ژیانمدا دەست بە قومارکردن بکەم. ئەوکاتە وامدەزانی هەموو نهێنییەکانی قومار دەزانم، هەستم دەکرد خوێندنەکەم لە بواری بیرکاریدا لە هەڵهێنانی ماتماتیکی بەختدا یارمەتیدەرم دەبێت. هەستم کرد شتێك هەیە بۆ لای مێزی رۆلیتەکە Roulette ڕامدەکێشێت، دەستم کرد بە کەم و کۆ کردن و ژماردنی ئەو پارانەی کە دەیانبەمەوە، بەخۆم وت : بەم شێوەیە دەتوانم ئەوەندە پارە کۆبکەمەوە کە بتوانم ئەو کەڤاڵەی کە مێنی حەزی لێدەکات بکڕم و لە کاتی گەڕانەوەیدا پێی ببەخشم !
چوومە گازینۆکەوە و لە مێزی ڕۆلێتەکە چوومە پێشەوە ودەستم کرد بە یاری و هەرچی پارەیەکشم لابوو، تا دواین فرەنکی گیرفانم هەمووم دۆڕاند! ئیستا دوای ئەوەی هەموو خەونەکانم داڕوخان دەبێ چی بکەم؟من ئێستا ئەوەندە پارەشم پێ نەماوە تەنانەت کرێی ئەو هوتێلەش بدەم کەتێی دەنووم! تاکە رێگایەکم لە پێشدا مابوو تاکو لەم کێشەیە رزگارم بکات، ئەویش ئەوەبوو دەبوا بە تلیفۆن پەیوەندی بە باوکمەوە بکەم و داوای لێبکەم دەستبەجێ بمگەڕێنێتەوە وڵاتەکەی خۆم، بەڵام هەر زوو وازم لەم بیرۆکەیە هێنا، لەبەر ئەوەی باوکم پیاوێکی باش بوو زور دڵنیابووم کە یارمەتیشم دەدات، بەڵام لە هەمان کاتدا هیچ بڕوایەکی پێم نەدەما وئەوەش دەبووە کێسپێکی زۆر ترسناك لەسەر رێگای پاشەرۆژم. هۆیێکی دیکەش هەبوو کە وایکرد دەستبەرداری ئەم بیرۆکەیەم بم، ئەویش ئەوە بوو دەمویست لەسەر ئەم رفتارەم سزای خۆم بدەم. وتم : “ هەر دەبێ ڕووبەڕووی دۆخەکە ببمەوە “ یەکسەر چوومە لای بەڕێوەبەری هوتێلەکە، کە مرۆڤێکی زیرەك بوو ڕەچاوی دۆخەکەی دەکرد، وردەکاری ئەوی بەسەرمدا هاتبوو هەمووم وەکو خۆی بۆ گێڕایەوە. دوایی وتم : “ دەبێ من چی بکەم ئێستا ؟”

کاتژمێرە ئاڵتوونییەکەم.

تاکە شتی بەنرخم لەلا هەبێت کاتژمێرە ئاڵتوونییەکەمە، بە بەڕێوەبەری هوتێلەکم وت :” من دەتوانم وەك زەمانەتێك لەلات بیهێڵمەوە بۆ ئەوەی بتوانم قەرزەکانم بدەمەوە، بەڵام نازانم بۆ بزرکردنی کاتژمێرەکەم چی بەباوکم بڵێم؟ من وام پێباشە بۆ ماوەی مانگێك لە هوتێلەکەدا کار بکەم، ئەویش ئەو ماوەیەیە کە دەبووا لە ئیسپانیا بەسەری بەرم، ئایا تۆ لە هوتێلەکەتدا پێویستت بە یارمەتییەکی کاتیی دەبێت؟ من ئامادەمە هەر کارێك بکەم”.
بە رێکەوت ئەو رۆژە کارمەندی ئەسانسێرەکە وازی لە کارەکەی

هێنابوو بەڕێوەبەرەکە ئەو کارەی بۆ پێشنیار کردم، پێشنیاری لەوە زیاتریشی خستە پێشم، وتی : " تۆ دەبوا ئێستا لە ئیسپانیا بوویتایە کۆچی تۆ ئێستا لە بیارتیزیت، بەڵام من کارەکەت چارەسەر دەکەم، داوا لە هەندێ برادەرم دەکەم بەناوی تۆوە لە شارە جیاجیاکانی ئیسپانیاوە نامە بۆ فەڕەنسا بنێرن بۆ باوکت، بۆ ئەوەی ئاشکرا نەبێت کە نەچوویتە بۆ ئەوێ" .

مۆڵەتەکەم بەکارکردن لەم هوتێلە بەسەر برد و خۆشیشمویست. لە کۆتایی مۆڵەتەکەدا دووبارە گەڕامەوە ماڵەوە لێرەدا سوپرایزێکی تر لە چاوەڕوانیمدا بوو، باوکم بڕیاری دابوو بمنێرێت بۆ سۆربۆن لە پاریس، یەك ساڵێکم دوور لە وڵاتەکەم بەسەر برد، ئینجا شەڕی جیهانی دووەم هەڵگیرسا سێبەری خۆشەویستی یەکەمم بزر کرد، گەرچی یادگارییەکانیم لە بیر نەکردبێت، ساڵانێك بەسەر چوون، جارێکی تر چاوم پێی کەوتەوە .. لەگەل مێنی بە یەك گەیشتینەوە .. تەمەنم پەنجا ساڵ بوو، بەڵام ئەو لە شەست ساڵی نزیك ببووەوە. داوەتنامەیەکم بۆ هاتبوو، بۆ ئەوەی محازەرەیەك لە وڵاتەکەمدا بدەمەوە، ها خەریك بوو مەحازەرەکە تەواو بکەم، مێنی بەرەو ڕووم هات، یەکسەر ناسیمەوە هێشتا پێکەنینە ئەفسوناوییەکەی و دەنگە سازگارەکەی وەکو خۆی مابوون. مێنی ببوە داپیرە و بیوەژنیش، لێم پرسی و وتم :"ئایا دەتوانم پێش گەڕانەوەم بۆ پاریس سەردانێکی ماڵەوەت بکەم ؟"

وتی : ئەوە زۆر دڵخۆشم دەکات .

چووم بۆ ماڵی" خۆشەویستەکەم" ، کاتێك بەتەنیا بووین پێیم وت : "ئایا دەزانی من ڕۆژێك لە ڕۆژان گرفتاری عەشقی تۆ بووم !"هەموو شتێکم بۆ گێڕایەوە، چیرۆکی ئەو کەڤاڵەی کە حەزی لێدەکرد، قومار کردنەکەم لە گازینۆکە و ئەو کارەی کە وەکو کارگەرێکی ئەسانسۆر لە پێناو ئەودا کردم! وتی : " چیرۆکێکی خۆشە " خۆزگە پیشتر بۆت دەگێڕامەوە !". وتم : هەلم بۆ نەڕەخساوە، بەڵام من سەردەمانێك ئامادە بووم ژیانم بەخت بکەم تەنها لە پێناو ئەوەی گەر بەتەنها یەك خولەکیش بیت ! بتنووسینم بە سینگمەوە و ماچێکت بکەم! وتی : ئەی بۆ ئیستا ئەوە ناکەی؟

، چرکە ساتێکی خۆش بوو، ئەگەرچی سی ساڵ دواکەت !

•

فڕین بەرەو ڕووباری وشە بە باڵی جوانی!.. بڵند باجەلان

(شیعر وەکو دنیای مانیفێستبوونی ئەو فڕینە)

سەرەتا:

هەمیشە گەیشتن بە فەزای ئەو وشانەی لە ڕۆحەوە دەردەچن، پێویستی بە مەعریفە هەیە، خۆ ئەگەر قسە لەسەر (فەزای شیعری) بکەین، ئەوا لەپاڵ ئەو مەعریفەیە، پێویستیمان بە دروستکردنی دنیایەك هەیە، بانگمان دەکا بۆ خۆشەویستی و بەرائەت و ترازان لە کینە و تارمایی.

ئەرکی ڕەخنەگر بریتی نییە لە دابەشکردنی دەق بەسەر دوو بەرەی دەقی (باش) و (خراپ)، بەڵکو گەیشتنە بەو فەزایەی، ڕۆح تیایدا سەنتەرە و ئاگادارکردنەوی خوێنەریشە لەو تەگەرە دەستکردانەی، زۆر جار (جەهلی ئەدەبی) کە بەرهەمی (کینەی ئایدۆلۆژی و فیکری و دەروونییە)، لە پشتیەوەیەتی.

بۆ گەیشت بەو ڕۆحە شیعرییە، کار دەکەین بۆ کەشفکردنی چەند کۆدی شاراوەی نێو دنیای مەودا فراوانی شیعرەکانی (سەباح ڕەنجدەر)، چونکە هەست دەکەین شاعیر توانیویەتی، خوێنەر بخاتە نێو بازنەی ئەو بیر کردنەوانەی، هەمیشە پێویستییان بە دووبارە بوونەوە هەیە.

پاژی یەکەم: (خنکان لەنێو دنیای جوانی)دا.

خنکان هەر بە تەنیا وێستگەی گەیشتن نییە بە مردن، بەڵکو زۆر جار گوزارشتە لە قووڵترین خاڵی بیر کردنەوە کە لەڕێگایەوە دەگەین بە حەقیقەتی زیاتر، کەواتە جۆرێك لە خنکان هەیە، لە دەرەنجامی گەڕان بەدوای حەقیقەتەوە پێی دەگەین.

(ئاوەدانی ڕەگم
ڕەگ دەمگەیەنێ بە لێهەڵبووم
لێهەڵبووم بۆم دەڵوانێ
لێوی پەڕیوم بە گۆلمی خۆم وەدەنێم
پرچی پەتری مناڵیم هێشووی سێبووری گرتووە
دڵم و کۆت و بەندی کات و ناکات دەکەمەوە)

لەم پارچە شیعرەدا، شاعیر ئینسان پەیوەست دەکا بە ڕەگەوە، ئەمەش بەخشەری هێزە بەو مرۆقەی، ویستی گەیشتنی هەیە بە وزەی درێژەدان بە ژیان. دیسانەوە گەڕانەوە بۆ مناڵی، پشت بەست بە ئاوەدانیی ئەو

ڕەگەی شاعیر تێبینی دەکا، سێبووری بۆ ئێستای شاعیر دەهێنن و دەرەنجام مناڵیی شاعیر پێ دەبێت لە دەنکە ترێ و قەترە فرمێسك کە تامی بزە دەدەن، سەرەنجامی ئەو سەفەرەش، کرانەوەی ئەو کۆتە هەمیشەییانەیە، کەسێك لە زەمەنێکی شیندا دەیانخاتە گەردەنمانەوە.
زەمەن کاتێ شین دەبێت، هەموو شتێکی نێو زەمەن هەر شینە، پرتەقاڵەکان شینن و پەنجەرەکانیش هەر شین، دەرگاکان شینن و فرمێسکەکانیش هەر شین، بۆیە بۆ ڕزگار بوون لەو (شینستانە)، پێویستە بەردەوام ئێستامان گەڕانەوە بێت بۆ مناڵی، چونکە ئەو دنیا پەمەییەی لەنێو خەیاڵی زۆرێکمان بوونی هەیە، مەگەر هەر لە باخچە سەوزەکانی ئەوێدا پێی بگەین، ئەگینا سەحرای شینی (گەورەبوون)، هەرگیز نابێتە مەملەکەتی خەیاڵە پەمەییەکان.
وەکو گوتمان، شاعیر تێبینی ئەو ڕەگە پتەوە دەکا کە هێزی ئەوە، هێزی خۆشویستنی وشە و نیشتمان و خودا، هێزی بەرگەگرتن بەرامبەر ئازار و سەراب و ناڕەحەتی کە ئەمەش دیدگای (نیتشە)یە، کاتێ پێی وابوو، ئازار مرۆڤ بەهێز دەکا و دژی بۆچوونی (شۆپنهاوەر) بوو کە وجودی ئازاری وەکو پێویستییەك قەبووڵ نەبوو، بەڵکو ئەو پێیوابوو کە بەزەیی تۆ بەرامبەر بە من، تەنیا بۆ ئەوەیە، ترسی ئەو ئازارەی تووشی من بووە، لە خۆت دوور بخەیتەوە.

پاژی دووەم: گەڕانەوە بۆ سروشت و ترسان لە سروشت!

ئەو ساتەی، مرۆڤ لەنێو سروشتدا، سروشتێکی بەد نمایش دەکا، ئەوا بەرامبەر تووشی ئازارگەلێك دەکا، وەکو ئازارەکانی نێو سروشت دەردەکەون، کەچی لەنێو وێنا ڕاستەقینەکەی ئەو نمایشە، دەزانین کە ئازارەکان هیچ نین جگە لە ئازاری مرۆڤە بەدەکان کە دەمانسووتێنن.
(سروشت هەموو شتێکت ترساندوومی
لرفەی ئاگرت
بڵندایی چیات
گەفی ڕووبارت
دەشتایی ڕووتت
پەنجەم لە چاوەڕوانییەکی دوانەهاتوو یان گیان پێنەماو)
ترسان لە سروشت، ترسانە لەو دیوە بینراوەی کە مردن بەدوای خۆیدا دەهێنێ، بەڵام لە شیعرەکەدا هیچ ئاماژەیەك بۆ ترسان لە مردن بوونی نییە، تەنیا ترسان لە ڕێگاکانی گەیشتن بە مردن هەستی پێ دەکرێ، بۆیە شاعیر وەکو کارەکتەرێکی بوێر باسی ئازاری ئەو سروشتە دەکا، بوێرییەك کە لە ترسان لە ئاگر و چیا و ڕووبار و دەشتاییدا بە کۆتا دەگات، ترسانێك کە چاوەڕوانییەکی دوانەهاتوو یان گیان

پێنەماو بەدوای خۆیدا دەهێنێ.
مرۆڤ لە ئەستانەی گەیشتن بە مردن، لەوەیە بیر لە ڕێگاکانی گەیشتن بەو مردنە بکاتەوە، وەك چۆن باڵندەیەك دەفڕێ و دەشزانێ فڕینی ئەو لەوەیە مردنی ئەو بێت، لەوەیە لە میانەی ئەو فڕینەیدا، ببێت بە قوربانیی فیشەکێك یان ساچمەیەك یان دارلاستیکێك، بەڵام هێشتا ئەو ترسانە لە فڕین پاشگەزی ناکاتەوە و بەردەوامە لە فڕین بەرەو مەملەکەتی ئەو حەقیقەتەی، بێکۆتایە.
(سارتەر) لە شانۆنامەی (دەرگای داخراو)دا، لەسەر زاری کارەکتەرێکەوە دەڵێت: (نەخێر لە دۆزەخدا پێویستیمان بە گورزی ئاگرین نییە، دۆزەخ هەر ئەمانەی دەوروبەرمانن). ناڕەحەتیی نائاسایی (سارتەر)، بەشێکی پەیوەستبووە بە شێوەی (سارتەر) خۆیەوە کە خاوەنی دوو چاوی کز بووە و مامەڵەی ئەوانیتر لەگەڵیدا لە مناڵییەوە نائاسایی بووە، دواجار (سارتەر) نیگای ئەوانیتر بە ڕق و کینەوە ڕوون دەکاتەوە، بۆیە ژیان لەگەڵ ئەوانی تر لای ئەو فەیلەسوفە، دۆزەخێکە بۆ خۆی، چونکە هەست بەو ئازارە دەکا کە لە مرۆڤەکانەوە پێمان دەگەن.

پاژی سێیەم: لە ئەزموونی مردنەوە بۆ ئەزموونی گۆڕستان!

گۆڕستان ئەزموونێکی تازەیە بۆ مرۆڤ بە هەمیشەیی، چونکە بەردەوام مردووی تازە دێنە نێو گۆڕستان، بۆیە ئەو مەملەکەتە بەردەوام خۆی تازە دەکاتەوە، بەردەوام لەسەر حیسابی خوێن و ئێسقان و جەستەی ئێمە، بانگەشە بۆ ڕیفۆڕم دەکا.
(گۆڕستان ماڵێکە ئازیزەکانی بانگ دەکاتە ناو خۆی بە مەدالیا
ناسراویان دەکا
فێری زمانی هەموومان دەبن
لە
کتێب و
چرا و
سرووش و
شۆڕش و
ئەسپ دەدوێن
دارشەخسەکانی لێیان دەبڕدرێ بۆ
لانك و
بلوێر و
گۆپاڵ و
پەرژین

چۆن و بە چ تامەزرۆییەك دەمخەیتە سەر دووباڵی بەهێزی فڕین
ئای فڕین بەرەو کوێم دەبات)

شاعیر باسی ونبوونی ئازیزەکان دەکا لەنێو گۆڕستاندا، باسی ئەو لێدوانە دەکا کە لێدوانە لە کتێب و چرا و شۆڕش و ئەسپ، دواتر (فڕینی نادیار) کە فڕینە بەرەو دنیایەکی نادیار، خەیاڵی شاعیر داگیر دەکا، فڕینێك لەپاڵ ئازار و ناڕەحەتییەکانی، لەخۆگری تامەزرۆییەکانی گۆڕستانە و وێناگەلی وەکو لانك و بلوێر و گۆپاڵ و پەرژین بەدوای خۆیدا دەهێنێ.

گۆڕستان پێمان دەڵێ: شکستی مەزن ئەو شکستەیە, مرۆڤ هەست بکا لەسەر ڕێگایەکی ڕاستە و هەر ئەو ڕێگایەش سپاردەی دۆزەخی بکا، شەڕ لە پێناوی ئایدیایەك بکا و هەر ئەو ئایدیایەش بیبا بەرەو کەنارەکانی مردن، شانازی بە مەعریفەیەکەوە بکا و هەر ئەو مەعریفەیە وجود و بیر کردنەوە و عەقڵی لێ بسەنێ، کەواتە لەو ساتەدا ئەو مەعریفەیە هیچ نییە جگە لە جەهلێکی خەست کە پاڵ بە مرۆڤەوە دەنێ بۆ گومڕابوونی زیاتر.

مادام ژیان هەر کۆتایی دێت و لە چرکەساتێکدا دەبینەوە بە سفر، کەواتە ئەوەی دەمێنێتەوە، ڕابردووی ئێمەیە، هەر ئەو ڕابردووە بەرپرسیارە لە داهاتووی ئێمە و خۆشی و ناخۆشی ئێمەی پێوە لکاوە، بەئەندازەی جوان کێشانی تابلۆی ڕابردوومان، باخچەی ئایندەمان فراوانتر دەبێت, ئەو حەقیقەتە شتێکە پێویستی بە سەلماندن نییە، چونکە زمانی حاڵی هەموو مردووەکان ئەوەمان پێ دەڵێن کە ژیانی دنیا کۆتایی بۆ هەیە، بەڵام وێستگەی جوانکردن و نەخشاندی ژیانی حەقیقییە، هەر ئەو چرکەساتەی سپاردەی خاکمان دەکەن، تێدەگەین ئازاردانی ئەوانی تر، چ کارەساتێکی مەزن بوو، وەلێ تازە درەنگە بۆ هەموو شتێك !

کۆتایی:

شاعیر بەردەوام لەم بەرهەمەیدا کە (زێوان)ە، پێمان دەڵێ: پێویستە بە قووڵی لە دنیا بڕوانین و مامەڵەیەکی قووڵ لەگەڵ ڕووداوەکان بکەین، وەلێ ئەو مامەڵەیە، هیچ لە حەقیقەتی پوچێتی دنیا کەم ناکاتەوە.

سەرچاوە:

دیوانی سەباح رەنجدەر، بەرگی یەکەم، 2018، هەولێر
ژیان بێمانایە؟، بێند باجەلان، 2023، هەولێر
سەفەر بەرەو مناڵی بە کەشتیی گەورەبوون، بێند باجەلان، گۆقاری

گفتوگۆ لەگەڵ شاعیر نەسرین تەنیا.. ئامادەکردنی: کامەران حاجی ئەلیاس

نەسرین تەنیا: نووسین و دەر بڕینی هەستەکان جۆریکە لە یاخی بوون
نەسرین تەنیا: قوڵبوونەوە لە ژانی مێبوون منی ئاوێتەی جیهانی شیعر کرد
نەسرین تەنیا: کاریگەری قوتابخانەی کلاسیک زیاتر لەسەر من هەیە چێژ لەدەقی کلاسیک دەبینم

خاتوو نەسرین حسەن ناسراو بە (نەسرین تەنیا) شاعیرێکی هەست ناسکی نێو بواری ئەدەبە، لە شاری سەقزی ڕۆژهەڵات لە دایکبووە، قۆناغەکانی خوێندنی هەر لەو شارە تەواو کردووە. خانمە شاعیر (نەسرین تەنیا)، لە ساڵی 1997 دەستی بە نوسین کردووە، ساڵی 2015 بۆ گەیشتن بەخەونەکانی لەبواری شیعر و ئازاد بوونی بیروباوەڕەکانی و قەڵەمەکەی وەکو ئافرەتێک لە ڕۆژهەڵاتەوە بەرەو باشور سەفەری کرد و لە ئێستادا لە شاری سلێمانی نیشتەجێ دووکتێبی شیعری چاپکراوی هەیە دووکتێبی تریشی ئامادەیە بۆچاپکردن. ئەم خاتوونە لە شارەکانی سلێمانی و هەولێر و کەرکووک و دهۆک و شارەکانی دەوروبەر بەشداری چەندین سمینار و کۆڕ و دیبەیت کردووە، چەندین دیداری لە تیفیەکانی ئەنجام داوە خاوەنی دەیان خەڵاتی ڕێزلێنانە هەروەها وەکو چالاکوانێک لە ساڵی 2016وە خۆبەخشانە لە ڕێکخراوە مەدەنیەکاندا کاری کردوە. یەکێک بووە لە دەستەی دامەزرێنەری کۆمەڵەی شاعیران، لە ئێستا هاوسەرۆکی ڕێکخراوی ڕۆشنبیرانی کورد بریتانیایە بەباشمان زانی لە نزیکەوە بەچەند پرسیارێک بەسەری بکەینەوە.

*سەرەتا با بزانین چۆن ئاوێتەی جیهانی شیعر بوویت ؟

▪ مرۆڤ زۆرجار پێویستی بەهاوارێکە تاڵەچکێیەک بە بەنداوی پەنگخواردووی ناخی بکاتەوە، من ئەو هاوارەی خۆم بە نووسین دەربڕی تا هاوئازارەکانم لە مەترسییەکانی ستەمکار ئاگاداربکەمەوە، ستەمکار هەر داگیرکەر و دیکتاتۆرەکان نین زۆرجار مەعشووق بەستەمێک یان بە خافڵبوونێک ڕێڕەوی ژیانت بەرەو بیابانی ئازار دەگۆڕێ . نەگەیشتن بە خواستە کەسییەکانم و هەستکردن بە نادادیە گشتییەکانی وڵاتەکەم و قووڵبوونەوە لە ژانی مەڵبوون منی ئاوێتەی جیهانی شیعر کرد.
*زۆر جار ناونیشان شیعرێک سەرنجی خوێنەران بەلای رادەکێشێت تاچەند گرنگی بە ناونیشانی شیعرەکانت دەدەی؟

▪ بەڕای سیمەلۆژیان (ناونیشان)، لە هەر شیعرێکدا کاریگەری و هاندەری خوێنەردە بێت بە تێگەیشتن لە دەقی شیعر، زۆرجار جوانترین و پڕ ماناترین وشەی ناو دەقەکەم کە دەبێتە لوتکەی ئەو شیعرە و هەڵبژاردەی من دەبێت بۆ ناونیشانی شیعرەکانم.
*لەگەڵ دەرکەوتنی تەکنەلۆژیا وتۆڕەکۆمەڵایەتییەکانی سۆسیال میدیا زۆر خەڵک لە ئارەزوومەندان شیعر دەنووسن وبڵاویدەکەنەوە بۆچوونت لەسەر نووسینەکانیان چییە؟

▪ سۆشیال میدیا ئازادییەکی زۆری فەراهەم کردووە و من هەمیشە گوتوومەو دەڵێم هەموو کەس بەهرەیەکی شاراوە لە ناخیدا هەیە کە دەبێ نەترسانە بە لە دایک بوونی ئەو بەهرەیە هەوڵ بدات و بەرگەی هەر ڕەخنەو شکست و کەوتنێک بگرێ، دیارە ئەو کەسانەیش بەهرەی نووسینی شیعریان تێدا هەیە کە دەنووسن و بڵاوی دەکەنەوە ،ڕاستە کەمێک شیعری لاواز دەبینین و ڕەخنەیان لێ دەگیرێت ،
بەڵام من ئەوەم کەسێک بوێری ئەوەی هەبێت قەڵەم بەدەستەوە بگرێ، تەنانەت یەک دێڕیش بنووسێ جێگەی دەستخۆشییە و ئەبێ کەسانی شارەزا هاوکارو هاندەریان بن، نەک بە ڕەخنەی ڕووخێنەر بێ هیوایان بکەن .
▪ کامەی لە شاعیرانی کورد شوێن پەنجەیان لە نەو ئەدەبی کوردی دیارو بەرچاوە کامەن ئەو شاعیرانەی کاریگەریان لەسەر بەڕێزت هەبووە،یاخود سەرسامی بە شیعرەکانیان؟
▪ پێم وانیە شیعری هیچ شاعیرێک لە سەر نووسینەکان و هزری من کاریگەریان هەبووبێ بەڵام بەردەوام شیعری شاعیرە کۆنەکانی کلاسیک و شاعیران شێرکۆ بێکەس و لەتیف هەڵمەت و قوبادی جەلیزادو مامۆستا پەشێو دەخوێنمەوەو سەرسامم بە

نووسینەکانیان، دەکرێت بەڵام کاریگەری قوتابخانەی کلاسیك زیاتر لەسەر من هەیە و خۆم چێژ لەدەقی کلاسیك زیاتر دەبینم .

*شیعرەکانی تۆ چۆن لەدایك دەبن؟ بەمانایەکی تر هەوێنی شیعرەکانی تۆ چین؟

- شیعر خۆ نوسینەوەی خودی شاعیرە کە بریتییە لە “شکست، تەنیایی ڕۆح، لەدەستدانی ئازیزان، غوربەت، هەست کردن بە ئازارەکانی کۆمەڵگە و کەسانی دەورووبەر و جوانییەکان” هەرکامێکیان دەتوانن کاریگەری نەرێنی یاخود ئەرێنی لەسەر شاعیر دروست بکەن بۆ دەربڕینی هەستەکان و لە دایك بوونی شیعر، منیش شیعرم لەسەر هەموو ئەو دیمەنانە هەیە کە شایانی هەڵوەستەن .
- خاوەنی دووکتێبی شیعری چاپکراون، یەکێکیان بەناوی (پێکەنین بە تەمامی گریان)، ئەگەر باس لە ناوەڕۆکی کتێبەکە بکەیت مانشێتەکەی زۆر سەرنج راکێشا؟
- من دوو کتێبی چاپکراوم هەیە بە ناوەکانی (ڕووان بە لاپەڕەی غوربەتەوە) کە لەساڵی 2017 دا چاپ کراوە لەگەڵ (پێکەنین بە تامی گریان)، لەساڵی 2020دا چاپ کراوە، هەر دوو کتێبەکە لە هۆڵی نووسەرانی کورد لقی سلیمانی ناساندنیان بۆ کراوەو خراوەتە بەر دیدەی خوێنەر. هەروەها سیدییەکی دەنگیشم لە شیعرەکانی کتێبی (ڕووان بە لاپەڕەی غوربەتەوە) تۆمار کردوەو لە ئەستادا لە سەنتەری ئەیاد بەردەستە.

ناوەڕۆکی هەردوو کتێبەکەم بریتییە لە کۆمەڵێ شیعری خۆشەویستی و نیشتیمانی و کۆمەڵایەتی کە بە ستایلی کلاسیك و ئازادو هایکۆ و قەسیدە نووسراوە زۆر جار ناونیشانی کتێب یا شیعرێك ئەتوانێ ببێتە مانشێت و خوێنەر بۆ خوێندنەوە ڕابکێشێت ،بۆ ڕای خۆم مانشێتی کتێبی (پێکەنین بە تامی گریان)

لە پێشدا ناونیشانەکەیەتی و دواجار شیعرە ئاشقانەکانیەتی کە ڕاستگۆیانە بە هەستێکی پاکی ژنانەوە نووسراوە.

*چۆن دەڕوانیتە رەخنە ئایا بەڕێزتان روبەرووی رەخنە بوویتەوە؟

- بێگومان هەموو کەس ناتوانێ رەخنەگربێت ئەگەر لەو بوارەدا نەیخوێندبێ و دراسەی نەکردبێ،

رەخنەی دروستکەر و ڕووخێنەرمان هەیە ئەگەر کەسێکی خوێنەرو

شارەزا لە بواری ڕەخنەدا بە دەسەزی بە درووست کردن و بەرەوپێش چوونم ڕەخنەم لێبگرێت، بە دڵێکی گەورەوە وەری دەگرم و هەوڵ ئەدەم سوود لە زانیارییەکانی وەر بگرم و سپاسی دەکەم، بەڵێ بە دڵنیاییەوە ڕووبەڕووی ڕەخنە بوومەتەوە کە توانیومە بەم ئاستە بگەم.

- چیت هەیە بۆ ئەو ئافرەتانەی بەهرەکانیان دەرناخەن و دەیشارنەوە؟
- نووسین و دەربڕینی هەستەکان جۆرێکە لە یاخی بوون، کە یاخی بووی نابێ سڵ بکەیت و سەیری دواوە بکەیت، "دەنگەکەت، قەڵەمەکەت، هونەرەکەت" چەکی تۆیە بۆ سەرکەوتنت، بەو چەکە شەڕ بکە و بەرەو لوتکەی هەنگاو بنێ، ئەمە ئافرەتین ئافرەتیش جوانترین و بەنرخترین بوونەوەری سەر زەوییە، تکایە با خۆمان بین.

*پرۆژەی داهاتوون چییە؟

- دوو کتێبم ئامادەی چاپن، یەکێکیان شیعرە و یەکێکیان کۆمەڵە چیرۆکی ڕاستەقینەیە لە ژنانی زوڵم لێکراو کە لە ئارایشتگاکەم لە کاتی جوانکاری، ئازارەکانی ژیانی خۆیان باس کردووە و لە گەڵیان گریاوم و لە گەڵم گریاون.
- هەڤپەیڤین – کامەران حاجی ئەلیاس

پرسی حەقیقەت لە فەزای ڤەرچواڵدا.. ئاراس سەعید

فەزایی ڤەرچواڵ، لە کورترین پێناسەدا، بریتییە لە دنیای شاشە یان ئەو جیهانەی لەودیوی شاشەکانەوە ئاوێتە و دەرگیری دەبین. بەشێوەیەکی گشتی فەزایی ڤەرچواڵ ئاماژەیە بە نوێنەرایەتی دیجیتاڵی مرۆڤ، لەناو ژینگەی ئەلیکترۆنیدا.
بەدەربڕینێکی دیکە، فەزای ڤەرچواڵ دەکرێت، جیهانی لاساییکردنەوە و لەکچواندن و کۆپیکردن بگرێتەوە. وەکوو ئەوەی "ژان بۆدریار" بە (سیمولاکرا و سیمولەیشن / Simulacra and Simulation) ناودێریکردووە. هەردوو چەمکەکە گوزارشتە لە پیشەسازی

لە بەرگرتنەوە و ئاماژەکردن بە جیهانێک کە مۆخی جەوهەری خالیکراوەتەوە. بەدیدی بۆدریار، کۆمەڵگەی مۆدێرن بە ئەزموونی لاسایکردنەوەو پیشەسازی لە بەرگرتنەوە دەناسرێتەوە، کە جیاوازی نێوان واقیع و ڤێرچواڵ پەردەپۆشدەکات یان دەسڕێتەوە. بۆدریار دەڵێت:لە جیهانی ڤێرچواڵدا. نوێنەرایەتییەکان/ لە بەرگیراوەکان لە خودی واقیع زیاتر زیندووتر و سەرنجڕاکێشتر دەردەکەون، بۆیە فەزای ڤێرچواڵ دەبێتە جیهانێکی کۆپیکردنەوەو لە بەرگرتنەوە، جیهانێک لە هەموو ڕەسەنایەتییەک داماڵێندراوە.

بەپێی تێڕوانینەکانی بۆدریار ئەو جیهانەی ساختەیەی لە کۆمەڵگەی دیجتاڵیدا دەگیری دەبین، بریتییە لە کۆپیکردنەوە و لاسایکردنەوەی واقیع، بەجۆرێک ساختەکارییەکان لە حەقیقەتی شتەکان سەرنجڕاکێشتر دەردەکەوێت، بۆیە فەزای ڤێرتوەڵ ئاماژەیە بە جیهانێک کە مۆخی جەوهەری خالیکراوەتەوە. وەکوو ئەوەی فەیلەسووفی فەڕەنسی (پۆل ڤیریۆ) دەڵێت: لە فەزای ڤێرچواڵدا فۆڕم جێگەی ناوەڕۆک و مانا و ئیستاتیکا دەگرێتەوە[Paul Verlow :The Art Of The Engine]. بەمانایەکی دیکە، لە فەزای ڤێرچواڵدا فۆڕم نوێنەرایەتی حەقیقەت دەکات. فۆڕمێک کە ماهییەتی جەوهەری خالیکراوەتەوە.

فەزای ڤێرتوەڵ نوێنەرایەتی واقیعێک دەکات، کە دوورە لە هەلوومەرجی کۆمەڵایەتی و ماتڕیاڵی ئەو واقیعەی کە سوبێکتی تێدا دەژیت. بە نموونە: شوناسی سوبێکت لە نێو فەزای ڤێرچواڵدا، هەمان ئەو شوناسە کۆمەڵایەتییە نییە نوێنەرایەتی واقیعی ماتڕیاڵی سوبێکت دەکات. بەڵکو سوبێکت دووچاری جۆرێک لە نامۆبوون دەبێتەوە، کە هەڵگری شوناسێکە لەگەڵ واقیعی کۆمەڵایەتی خۆیدا ناگونجێت.

نامۆبوونی سوبێکت دەخەکە وەکوو ئەوەی فەیلەسووفی ئەڵمانی “فرێدریک هیگڵ” لە بارەیەوە دەنووسێت: پرۆسەیەکە کە سوبێکت خۆ بەخۆ تێدا دەبێتە بێگانە. ئەمەش ساتێک ڕوودەدات کە ناتوانێت خودی خۆی ببینیت، لە وجیهانە کۆمەڵایەتییەی تێدا دەژیت[Phenomenology of Spirt. Hegls Phenomenology des Giestes…1807]. بەپێی هیگڵ نامۆبوون پرۆسەی درپێککردنە بەوەی سوبێکت خۆی لەو جیهانەدا نابینێتەوە کە تێدا دەژێت.

بەدەربڕینێکی دی، پرۆسەیەکە مرۆڤ نامۆ دەبێت لەو شوناسە کۆمەڵایەتییەی پێدراوە، چوون ئەو شوناسە هیچ گوزارشتێک لە ناوەوەی مرۆڤ ناکات، بەڵکو تێگەشتنی ئەویترە لە ڕووی دەرەوەیدا سنوورار بووە. یان بەدەربڕینە “لاکان”ییەکە: نامۆبوون دەخەکە سوبێکت دەبێتە ئۆبێکت بە دەرەوەی خۆی. سوبێکت مامەڵە بە کۆمەڵێک ئارەزووی ڕەمزی و دالەوە دەکات، کەهی ئەویدیکەیە(من ئەویدیکەیە) یان (ئارەزووی من ئارەزووی ئەودیکەیە).

ژاک لاکان لە قۆناغی ئاوێنەدا (The mirror stage) ئاماژە بە سەرەتاکانی ڕسکانی سوبێکت دەکات. ئەو بارودۆخەی ئیگۆ لە بەرئەنجامی کەڵەکەبوونی کۆمەڵێک وێنە و ئارەزووی ساختە دەرسکێت. بەگوێرەی لاکان کە دەڵێت:(من ئەویدیکەم یان ئارەزووەکانی سوبێکت ئارەزووەکانی ئەویدکەیە) بڕوانینە شوناسی سوبێکت لە فەزای ڤەرتوەلدا، شوناسی دیجتاڵی یان ئارەزووەکانی سوبێکتی دیجتاڵی هەمان ئارەزوەکانی ئەویدیکەیە. بەو مانایەی شوناسی سوبێکتی دیجتاڵی لە ئەنجامی کەڵەکەبوونی کۆمەڵێک وێنا و ئایدیای ساختەوە دەڕسکێت، کە لەگەڵ واقیعی سوبێکتی کۆمەڵایەتی ئەودا یەک ناگرێتەوە.

دەکرێت تێزەکانی "ئەفڵاتوون" وەکوو ئەو ڕەخنەیەی دەکەوێتە سەر فەزای ڤەرچواڵ و پیشەسازی لەبەرگرتنەوە وەربگرین، کە پێش لە دایکبوونی پێشکەوتووترین و بەربڵاوترین فۆرمەکانی تەکنەلۆژیا خراوەتەوو، بەدوان لەسەر سیستەمی دووانەیی بەهاکان و بێبەهاکردنی جیهانی زەمینی و توخمە دیارەکانی. هەزاران ساڵ بەر لە پەیدابوونی دنیای شاشە و فەزای ڤەرچواڵ، ئەفلاتوون، ئەو ڕەخنەیەی ئاڕاستەی شاعیر و نیگارکێشەکان کرد، کە زۆر بە لێهاتوویی لاسایی حەقیقەتیان دەکردەوە و سەرلێشێواویان لە نێوان واقیع و خەیاڵدا دروست دەکرد.

تەواوی فەلسەفەی پلاتۆ وەکوو ڕەخنەی (میمەسیس) دەردەکەوێت. (هەموو تەکنیکەکانی پیشەسازی لەبەرگرتنەوە، لەسەر بنەمای بنەمای دووبارەبوونەوە یان لاسایی کردنەوە خۆی مانیفێست دەکاتەوە) لەم چوارچێوەیەدا ڕەخنەی (ئیماگە) جێگەیەکی پلە یەک داگیر دەکات. خەیاڵ یەکێکە لە ئامانجەکانی، وەکوو هەر وێنەیەک، کە وەکوو کۆپی واقیعێکی جەوهەریتر تێدەگات و بەو هۆیەوە دەبێتە بەرهەمهێنەری وەهم. کتێبی کۆمار / La République دەوڵەمەندە بە وێناکردن بەتایبەتی میتافۆڕی ئەشکەوت لەگەڵ لێکچوونە بەناوبانگەکەی کە هێمای دابەشبوونی جیهانە بۆ چوار بەشی بەهای نایەکسان، ئەوانیش بریتیە لە جیهانی decrescendo ئایدیاکان، ئایدیاکان، ئەبستراکتەکان(ماتماتیک)،ماتڕیاڵەکان، نوێنەرایەتییەکان[1993، [VI، 509c-511e، VII، 514-522

بەگوێرەی ئەفڵاتوون ئەگەر بمانەوێت، لە جەوهەری شتێک تێبگەین، کە پێناسەی بەهۆی پێوانە و فیگەرە ئەندازییەکانەوە دەردەکەوێت، هەرچەندە هەمیشە دەکەوێتە چوارچێوەی کایەی تێگەیشتنەوە، بەڵام کەمێک تەواو و بێ کەموکوڕییە بەو پێیەی کۆپییەکی سادەی واقیع پێکدەهێنێت. ئەمە بۆ فەزای ڤەرچواڵیش بەوجۆرەیە، شتەکان کۆپییەکی واقیعن، لە ماددییەتی فڕێیی و دۆخی جوڵاودا گیریان خواردووە.

بەمجۆرەش، نوێنەرا□تییە وێنەییەکان ڕەنگدانەوەی واقیعی شتەکانن، کە ڕەسەنا□تیان لەدەست داوە و تەنیا پەیوەندییەکی دووریان لەگەڵ ئایدیاڵە سەرەکییەکەدا هەیە.
دەکرێت فەزای ئەکچواڵ بە فەزای ئەشکەوتەی ئەفڵاتوون وێنا بکەین، لە کتێبی کۆماردا گریمانەی ئەشکەوتێک دەکات و دەنووسێت: وای دابنێ کۆمەڵێک لەنێو ئەشکەوتێکدا دەژین. دەرگای ئەشکەوتە لەسەرەوەیە و لەوانەوە دوورە. دەرگاکەش هێندەی پانیی ئەشکەوتەکەیە و ڕوونا کی لەوێوە بە نێو ئەشکەوتەکە دەگات. ئەو کۆمەڵە لە منداڵییەوە لەوێ دانراون، مل و پێیان بە زنجیر بەستراوەتەوە و ناتوانن ئاوڕ بدەنەوە. ڕوناکیش بۆ نێو ئەشکەوتەکە لە ئاگرێکەوە دێت کە لە پشتیانەوە هەڵکراوە. لەنێوان ئەوان و ئاگرەکەدا ڕاڕەو□ک□ی درێژ هەیە. وای دابنێ لەبەردەم ئەوم ڕاڕەوەدا، وەکوو چیغی بەردەم شانۆی بووکەشووشە بۆ هەڵسوڕانی بوکەڵەکان، دیوارێکی نزم هەڵچنراوە. وای دابنێ هەندێک کەس لەو دیو دیوارەکەوە پەیکەری مر□ق یان ئاژەڵیان بەکۆڵەوەیە و لە بەرد و تەختەو شتی دیکە داتاشراون و هاتووچۆ دەکەن. هەندێکیان دەدوێن و هەندێکی دیکەیان بێ دەنگن. ئەوەی باسی دەکەیت سەیرە، کەسانی نێو ئەشکەوتەکەش سەیرن. ئەوان لە ئێمە دەچن. ئایا بێجگە لە سێبەری خۆیان و ئەوانی دیکە، کە لە ڕووناکی ئاگرەکە لەسەر دیوارەکەی بەردەمیان دەری□د□خات، هیچی دیکە دەبینن؟ ئەگەر نەتوانن ئاوڕبدەنەوە چۆن دەبینن؟ئەی لەبارەی ئەو بابەتەوە، کە تەنها سێبەرەکانیان دەردەکەون؟ ئەگەر لەگەڵ یەکدا دوان، لەم باوەڕەدا نیت تەنیا ناوی ئەو شتانە بزانن، کە لەسەر دیوار، سێبەرەکەی دەبینن؟ ئەگەر ئەشکەوتەکە دەنگ بداتەوە، لەو باوەڕەدانیت کە لەگەڵ دەنگدانەوەکەدا سێبەرێک ببینن، وا هەست دەکەن دەنگەکە لە سێبەرەکەوە دەرچووە؟ کەوابوو بۆ کەسانی نێو ئەشکەوتەکە ڕاستی بێجگە لەسێبەرەکانی سەردیوارەکەی بەردەمیان هیچی دیکە نیە[ئەفلاتوون، کۆمار، بەشی حەوتەم، و/محمەد کەمال، ل 229].
دەکرێت فەزای ئەکچواڵ بە میتافۆری ئەشکەوت بچوێنین، دەرگیربوون بە فەزای ئەکچواڵ پشتکردنە لەحەقیقەت و ڕووکردنە شاشە، ڕووکردنە لە دیوارەکانی ناوەوەی ئەشکەوت. دنیای شاشە وەکوو دۆگمەکانی ئەشکەوت فریودەرە و هەمان تەکنیکی هەیە، سەرەتا واهەستدەکەین ئەوەی دەیبینین ڕاستقینەیە، ئەو دەنگانەی لە شتەکانەوە دەردەچن هەمان دەنگی وێنەکانە، بەڵام لەبنەمادا ئەوەی دەیبنین سێبەری شتەکانە لە دنیای شاشەدا. پیشەسازی لەبەرگرتنەوە بەوشێوەیە واقیع لەقاب□د□دات کە خۆی دەیەوێت، ئەوەی بەریدەکەوین فۆڕمێکی بێ

ناوەڕۆکە، کە لە بنەمادا جەوهەر و واقیعی شتەکی دیکە. بەدیدی ئەفلاتوون لە بەرگرتنەوە حەقیقەت نیە و نابێتە حەقیقەتیش. لەڕێگەی سەبەری درەختەوە، ناتوانین درەخت بناسین، ئەوانەی لە ئەشکەوتەکدا نیشتەجێن، تەنها لەڕێگەی سەبەری درەختەوە، درەخت دەناسن، بەڵام درەخت شتەکی دیکەیە. چەمکێک کە داهێنانەکەی مانا وەردەگرێت بە پێچەوانەی جەوهەرەکەوە کە پێشتر بوونی هەیە. فەزای ڤەرتوەل هاومانایە لەگەڵ هەریەک لەو دەستەواژەی (درۆزنەکان، نمایشکارە بوکەڵەییەکان، سەفیستەکان و وەهمگەرەکان) هەموو ئەوانەی لە کتێبی پێنجەمی (کۆمار) دا ئیدانەکراون. کە بەهەمان شێوەی شاعیران و دروستکەرانی دیکەی وێنە کە واقیع ساختە دەکات و بەو هۆیەوە پەردە لەسەر ڕاستییەکان دادەپۆشێت. وەکوو ئەوەی “سەلین برایەن” دەیڵێت: ئەگەر فەزای ڤەرچواڵ لەسەردەمی پلاتۆ دا هەبووایە، بەگومان لە شاری ئایدیاڵی (فەیلەسوف_شا) قەدەغە دەکرا. چاپەمەنی و تەلەفزیۆن و سایتەکانی ئینتەرنێت چی دەکەن، جگە لە دووبارەکردنەوە و لەبەرگرتنەوەی ڕووداوەکان و نوێنەرایەتیکردنیان لە فەزای ڤەرتوەلدا.

سلێمانی لە ئەفسانەی نیشتمان پەروەرێکدا.. سەردار قادر

ساڵ پێنجاو حەوت بوو، بەرلەوەی چەمەڵەی زریان هەناسە فێنکەکانی شەنەی با بتاسێنێ، بەرلەوەی گوڵاڵه سورەی دوای نەورۆز چرێی ئارەزوی بژاکە ، بەرلەوەی بەچووی کۆتره شینکه لەناو هێلانەی غوربەتا کزهەڵنشیە، بەرلەوەی قریشکەی هەوره تریشقە کەرپەی ناوبەشکه لەخەوی شیرین هەستێنێ سلێمانی وەك کاکێشانێکی گەش دەژایە سەرشانی تریفە و لەگەڵ گەردی گوڵەئەستێری وشەدا ئاوازیان بەخەندەی گوێ دەچڕی، بەیانیان گەڵەی شنەی بادا وەك گوڵی ئەرخەوان سەمای دەکرد لەو بەژنەنگی پێمەیەوه کەنوشیان بەئەوین وخەشە ویستی دەبرد هەر ئەو ساڵه خودا فریشتیەك دەبەخشێ بەسلێمانی و وەك ئاویترین گەرانی کانی بەهەوری

بەرەوڕوبارودەریاچەکان د□خ□ر□شێ، سەرتاپا سارای ئەم
مەڵبەنده پڕدەکات له ئاوازی گڕوگاڵ و نیانترله چەهچەی
بولبول وخۆشترله جریوەی پەڕەسێلکه دەڕژێته نێو سەوزترین
سترانی شارەوه، شەوێك لەشەوانی دواهەمین وەرزی بەهار
جۆزەردان وەك مانگه شەوی شیعر باوش بۆتریفەی ئەوین دەکا تەوەو
بەعەزرەتەوه گوێ ڕادەدێرێ بۆگڕوگاڵی کۆرپەیەك، سروه پێش
خەنده و قاقای سەرلێوی خاتووممامان وەك یەکەمین نوقڵانه□ی پێکەنین
مزگێنی دەدا بە سەردەمی کازیوەوڕومەتی پڕدەکا لەجێگه ماچی
ئەستێره هەواڵ دەدا بەگۆیژە و ئەزمەڕو پێان دەڵێ: مزگێنێ بێ
ئەمشەو شارەکەم تەژی بوو لەگۆرانی نەوتراو، پڕبوو لە هیواو
ئەوین، پڕبوو له تریقە و قاقای ژنانی گەڕەگ، ڕێك ئەوساته
وەخته دەبێ، کە گوڵه هێرۆ لەبەر تینی خۆرا شۆڕشی
ڕەنگا□□ی پێشکەش بە چاوەشینەکانی ئاسمان دەکات، سروه بە
ئاوێتەی خوناوەوه گوڵ دەخاته سەما، پەڕەسێلکه بە دڵێکی پڕ لە
خەونەوه هەڵدەفرێ و دەجریونێ بەسەر شکۆفەی باخ و باخچەدا وەك
ئەوەی سلێمانی و جۆزەردان چاوەڕوانی لەدایك بوونی شاعێرێك بن
وەك ڕونا کی کازیوه خۆی لەشەوەزەنگ ڕاست بکاتەوه، هەرئەو
شەوه وەك یەکەمین شادومانی بچکۆلانەی ژیان مناڵێك وەك
خاڵخاڵۆکەیەکی ڕەنگین دەفڕێ وەك یەکەمین سەرچاوەی سۆز و ئەوین
دێته ناوباخچەی ژیانەوه ئای کە جوانه شارێ لەناو بیلبلەی
چاوا پڕبێت له سەمای گوڵە گەزیزەی عەیاروبۆن و بەرامەی خۆی
تێکەڵ بەشنەکانی کازیوه دەکات، من نازانم ئەم شاره بۆلەبونەوه
پڕپڕه لە سیحری ئەوین، ئەوەتا بە تەمەنێکی کەمەوه، خۆی
کرد به پێشەوای گەردون و وەك شۆڕەسوارێك بەهێزو هیوای
عەشقەوه غاردەدات ئەو پیاوە شاعیرو تێکۆشەره "مەردان" بوو
هەرلەوساتەوه بۆیەکەمین جاروەك منداڵێکی بزێو پاش ئەوەی دەست
دەکا به ناسینی زمانی دایکی، دوای بیستنی ئەم زمانه شیرینه
بەعەشقه وه هۆگری دەبێ و بەدڵ گوێی لێ دەگرێ و پێی دەدوێ و
ئیدی وەك سەرکێشێك کاردانەوەی خۆی دەبێ، ئەوسا وەك مناڵێکی کورد
جوانتر ئاشنای زمانی خۆی و دایکی دەبێ هەربەو زمانه شیرینەش
ڕۆژ لە دوای ڕۆژ ل□گ□□□ هاوڕێ و دەوروبەرەکانیدا پێوەندی دەگرێ
هەربەو زمانەش زۆر شەیدایانه یاری و گەمە و کایه دەکاو پێ
دەکەنێ وهەست و نەستی ئاوێتەدەکا تەنانەت خەونەکانیشی بەو
زمانەوه □اقه دەکا و بەو زمانەش کتێبەکانی چاپ دەکات ئیدی
بەوپەڕی متمانە و بڕوا بەخۆبوونەوه لەگەڵیدا گەشردەکا و
باڵادەکات، ئێستا ئەم پیاوه بووه بە دیرۆکی ژیلەمۆ و سەرەتای
هەموو خاکەلێوەیەك ختووکەی عەشقمان دەدا و وەك بەهارێکی

ئەبەدی وەك سروودەكەی پیرەمەرد و ئاوازەكەی دیلان نەورۆزباران و گوڵبارانمان دەكات هەمـوو ئێوارەی نەورۆزێ وەك نیگای ئاگرێكی گەش بە بیرەوری مامەیارەدا كڵپەدەكا، وەك ئەستێرەیەك لە پشت هەورەوە خەونە سپییەكانی دەچنێتەوە مەردان لە توخمی مۆسیقا دەچێ، نەسنوری هەیە و نەزمان نەنەژاد، زۆرجار لە خۆر دەچێ هەندێ جاریش لە تریفە هەندێ جاریش وەك خوڕەی دەنگی شەپۆل پرپرە لەمیلەدی كەسك، مەردان گەردونەكە پەپەه لە شنەی با و گۆرانی باران من هەمیشە لە خۆم دەپرسی ئەرێ ئەم شەكرە پیاوە لەچ ڕەگەزێكە واهەندە شێت و شەیدای بەیسەی ئاگر و گوڵاڵە سورەی سەردەمی خاكەلێوەیە.
ڕەسووڵ هەمزاتۆڤ دەڵێ:"كاتێ لەت دەپرسن تۆ كێی؟ دەتوانی ناسنامەی خۆت پێشان بدەیت. بەڵام كاتێ لە گەلێك دەپرسن ئەوە كێن؟ دەتوانن زانا و نووسەر و هونەرمەندەكانیان پێشكەش بكەن".
گەلی كوردیش ئێستە خاوەنی دەیان و سەدان كەسایەتیی بەتوانایە لە بوارە جیاجیاكاندا، كە جێی دەستیان دیارە.

مامۆستا (محەمەد مەردان)

مامۆستا (محەمەد مەردان) یەكێكە لە و شاعیر و نیشتمان پەروەر و دڵسۆزانەی كە هەمیشە بەچاوی خۆشەویستییەوە لە سروشت و ژینگەی شارەكەی خۆی و هەموو كوردوستانی گەورەی ڕوانیوە بەبێ جیاوازی بە دڵێكی گەورەوە خۆی بەخزمەتكاری گەلەكەی زانیوە ئێستاشی لەسەربێ ئێزبێژ خۆشەویستی خاك و نیشتمان لەنێو و دەروونیدا چەكەرە دەكات، لەكاتێدا ئەم خۆشەویستیە لە دڵ و دەروونی هەموو تاكێكی كوردا نیە وەك پێویست، بەڵام مەردان مەردانە قەڵەمی لێ هەڵدەماڵێ و دەت و بەعەشقێكی كوردانەوە (پیرەمەرد) ئاسا بۆ ماندووبوون ژیانی خۆی بەگەلەكەی تەرخان دەكات قەڵەندەر ئاسا لەدوای ڕاپەڕینەوە مەشخەڵەكە لەدەست پیرەمەرد وەردەگرێ هەربەو عەشقەوە بەماوەی زیاتر لە

چارەکه سەدەیەك درێژه به ڕێگاکانی ئەو مر□قه نەمره دەدات جەژنی نەورۆز زیندوودەکاتەوه ناهـێڵێت ئاگرەگەی پیرەمێرد کپ بکرێتەوه بۆیه لەگەڵ چەندین هاوڕێی نیشتمان پەروەردا خۆبەخشانه دێنه گۆڕپان.

بە دڵێکی کوردانەوه لە گەروی هەزاران ئازارەوه سەرهـەڵدەدەن، لەهەمان کاتیشدا بەسنگێکی فراونەوه لەپێناو ئدوعەشقەدا مەردان بچوکترین تێکۆشانی هاوڕێکانیشی بەکردەوەیەکی شێرانه ل□ق□□م دەدا.

مەردان بەلایەوە گرنگ نەبوو چەند ماندوودەبێت و چەند شەونخونی دەکات. بۆیه لەدوای ڕاپەڕینەوە دەست دەکات بە چالاکیەکانی وەك سەردەمه زێرینەکەی بێکەس و دیلان و گۆران ووڵات پڕدەکات لە سرودی نەورۆزو ئەی ڕەقیب و قریوەی کچان ولاوانی جوامێری شار.

مەردان له بەهاری ساڵی (١٢/ ٥/ ١٩٥٧) دا، له گەڕەکی گ□ی□ژ□ی سلێمانی دا، لە سەوزترین هەواری ڕەنگین وجوانترین مەڵبەندی ئەوین دا لەدایك دەبێت. وەک شەتڵی ڕەیحانە و خەونی گوڵه گەزیزە و شنەی شەماڵ دا چاوی دەبڕێته خۆری بەهار و ئاگره گەشەکەی نەورۆز.

سلێمانی ئەگەرچی شارێکی سەرکێشه، کەچی بەو تەمەنەکەمەوه خۆی ناساندوه بەهەموو جیهان زۆر بە خێرایی خۆی ئامابازی زەینی گەلێ ناودارانی جیهان کردوه.

سلێمانی هەمیشه به شکۆی بڵندی خۆیەوه سەربەرزبووه، ئەو شارە گەردن بەرزەی کە هەمیشە پیشەنگ بووە لە لەعەشق و ئازادیدا، ئەوەی ڕۆژێک لە ڕۆژان بە مەبەستی درێژە پێدان بۆ ژیان ڕوی لەم شاره خۆشەویسته کردبێ هەرگیز هەستی بە نامۆیی و غەریبی نەکردوە. بەردەوام بزە و خەندەکانی خۆی بەسەریاندا ڕژاندوه، هەمیشه به بۆنی بەفری ئەزمەڕ و گ□ی□ژ□ و پیرەمەگرونەوه دڵیانی فێنك کردۆتەوه. سلێمانی وەك بنەوانی مێژوو به هەزاران ساڵ بەر له ئێستا هەر له دیرۆکی زەردەشتەوه هەتا پیەەمێرد و بێکەس و گۆران، به شێنەیی و لەسەرخۆ پەرده لەسەر هەموو راستییەکانی هەڵدەداتەوه. کارەسات له دوای کارەسات، ئازار لە دوای ئازار، مەینەتی، ڕۆژڕەشی، باوبۆران، تۆفان و بەند، زستانی سەخڵەت و سەخت، ڕێبەندان و بەفرانبار، ویشوومه، بەڵام سلێمانی هەمیشه وەك سیحری گۆرانیەکانی ئێوارانی سەرچنار و وەك شیعره ناسکەکانی دڵشاد مەریوانی لەناو بیرەوری عاشقان دا بۆ هەتاهەتایه لەبیرناچنەوه.

کەم شاعیر هەیە وەک مەردان بە لاوی شێعرەکانی کرابێتنە بەستە و گۆرانی و لاوانی وڵات بە شۆرو زەوقەوە بیڵێنەوەو ئاوا زوو بچێتە

نێو دڵی ئەویندارا نەوه، ڕەنگە تەنیا هۆکاریش ئەمەبێ قەڵەمەکەی جوان قسەی دڵی عاشقانی کردبێ، بۆیه لەگەڵ ژانی لەدایك بوونی یەکەمین کتێبی دا (داب□□انی خۆشەویستی) دەکاته دیاری گشت عاشقان ئەمەو جگە لەوەی کە مامۆستا مەردان خزمەت بە ئەدەب و فەرهـەنگ و فولکلۆری کوردی(بە هەموو ل□ق□کانییەوە) و هەروەها ڕۆشنگەری کرده هەوێنی کارەکانی و بە زمانی نووسین و مۆسیقا گشت هونەرەکانی ترهاتۆته مەیدانی چالاکی و ئێستاشی لەسەربێ، بۆ ساتێکیش ڕانەوەستاوه.

ئەگەرچی بە درێژایی مێژوو شاعێران یان دۆستی دەسەڵات بوون و لە لایەن حاکمان و دەسەڵاتدارانەوە گەورە کراون و خەڵاتیان پێ دراوەو لە پڕدا وەک قارچك هەڵتۆقیون، بەڵام مەردان خۆی ئاوێتەی ئەو فۆڕمه نەکردوه تەنیا پێی خۆش بووه وەك کوردێکی ڕەسەن و ب□ ئەمەك بێ پاداشت خزمەتی گەل و نیشتمانەکەی بکات.

ئەم کەسایەتیە ئازیزەی شاری سلێمانی، بەرێز (محم□م□د مەردان)، سوپاس بۆ یەزدانی مەزن ئێستایش لەژیاندایە و بێوچان شەو رۆژ دەخاتە سەریەك بۆ زیاتر خزمەتکردنی گەل و نەتەوەکەی.

کتێبە چاپکراوەکانی نووسەر: بەرێز محەمەد مەردان خاوەنی (١١) کتێبی چاپکراوە، هەندێکیان بەهاوبەشی لەگەڵ نووسەراندا نووسراوە

١ـ داب□□انی خۆشەویستی ه□□راوە.

٢ـ پەرەنگی یادکردنەوەی جەژنی نەورۆزی ساڵی (٢٠٠٨) بەهاوبەشی شەهلا نامیق.

٣ـ نەورۆزنامەی فێستقا□ی سلێمانی.

٤ـ پیاوێك لە ئەرخەوان ، سەیوانێك لە سلێمانی.

٥ـ پەڕەنگی سەمای ڕەنگ و گۆچانەکانی هونەرمەند شەهلا نامیق.

٦ـ بەرات لەرێرەوی مێژوودا

٧ـ گوڵە گەنمێك لەسلێمانی خەرمانێك لەداستان و سەروەری.

٨ـ دیوانی غەمناك.

٩ـ سەرگوزشتەی گێرانەوەی خەوەکانی پاشا.

١٠ـ فەرهـەنگی کەلەپوور، بەهاوبەشی.

١١ـ فۆلکلۆریست (٢٥).

١٢ـ هەروەها ئەم گۆڤارو ڕۆژنامانەشی چاپکردووە:

١ـ گۆڤاری کەلەپووری کورد – سەرنووسەر.

٢ـ گۆڤاری سەنگەر – جێگری سەرنووسەر.

٣ـ گۆڤاری کوردە میر – دەستەی نووسەران.

٤ـ سلێمانی یادی (٢٢٧) ساڵە ئامادەو سەرپەرشتی.

٥ـ سلێمانی یادی (٢٢٨) ئامادەو سەرپەرشتی.

٦ـ ساڵنامەی گری نەورۆز – سەرنووسەر.

٧ـ رۆژنامەی کاڵێ – سەرنووسەر.
٨ـ شەونامەی چلە – سەرنووسەر.
٩ـ رۆژنامەی چنارۆك – سەرنووسەر.
١٠ـ رۆژنامەی شیرین – سەرنووسەر.
١١ـ رۆژنامەی کاوەکەی گەرمیان – سەرنووسەر.
١٢ـ شەونامەی بەرات – سەرنووسەر.
١٣ـ ساڵنامەی سلێمانی – سەرنووسەر.
لەکۆتایدا هیوای تەمەندرێژی بۆ ئەم سیمبوولەی شار مامۆستا محەمەد مەردان دەخوازین و هیوامان وایە لە لوتکەدا بێت.
سەردار قادر

کاریگەری هێرشە ئاسمانیەکانی ئەمریکا لە سەر هەرێم..
عوسمانی حاجی مارف

ئەنجامدانی هێرشە ئاسمانیەکانی ئەم رۆژانەی ئەمریکا بۆسەر هێزەکانی حەشدی شەعبی و ئەو هێزە میلیشیایانەی پەیوەستن بە ئێرانەوە، کەلە ناوچەکانی هەردوو ووڵاتی سوریا و عێراقدان، لە نزیک سنورەکانی هەرێمی کوردستانەوە نەبووە. بەڵام حزبە دەسەڵاتدارەکانی هەرێم ، مەترسی ئەوەیان هەیە کە ئەم هێرشانەی ئەمریکا دواتر کاردانەوەی سەربازی و سیاسی بە ئەگەرێکی زۆرە لەلایەن حکومەتی عێراق و حەشدی شەعبیەوە لێبک□و□□ت□وە و پەیوەندی نێوان هەرێم و ناوەند ئاڵۆزتر بکات، هەروەها ئەگەری ئەوەش هەیە شوێنە ئەمنی و سەربازیەکانی هێزی پێشمەرگەی کوردستان بخاتە بەر مەترسی هێرشی هێزە میلشیاکانی عێراقەوە، کە پێشتر ئەو هێزە میلیشیایانەی سەر بەئێرانن، چەندینجار هێرشیان کردۆتە سەر بنکە ئەمریکیەکان لەناوچەکانی دەسەڵاتی زۆنی زەرددا، یان لەوێنەی ئەو هێرشەی کە راستەوخۆ ئێران کردیە سەر ماڵی پێشڕەو دزەیی لە هەولێر.
تائێستا لەم بارەیەوە هیچ هەڵوێستێکی فەرمی لە لایەن دەسەڵاتدارانی کوردستانەوە سەبارەت بە هێرشەکانی ئەم دواییەی

ئەمریکا دەرنەچووە، وە پێدەچی لەم بارەیەوە زیاتر بێدەنگی هەڵبژێرن، بەومانایەی دەیانەوێت خۆیان بێلایەن نیشان بدەن، کە لەباری واقعیەوە خۆشیان بەشێکن لەو دۆخە! ئەمەش بە پەیوەندیەکانیان بە حکومەتی عێراقەوە کاریگەری نەرێنی دەبێت.
وتەبێژی فەرماندەی گشتی هێزە چەکدارەکانی عێراق، یەحیا ڕەسووڵ، بەیاننامەیەکی بڵاوکردەوە و تیایدا دەڵێ: “شارەکانی ئەلقائیم و ناوچە سنوورییەکانی عێراق لەلایەن ئەمریکاوە بەهێرشی ئاسمانی کەوتون، ئەمە لەکاتێکدایە کە عێراق هەوڵدەدات بە دەستبەرکردنی سەقامگیری ناوچەکە، ئەمەش پێشێلکردنی سەروەری عێراقەو تێکدانی هەوڵەکانی حکومەتی عێراقە، هەروەها هەڕەشەیەک کە عێراق و هەرێم بخاتە بەردەم دەرئەنجامە نەخوازراوەکانەوە، کە دەرئەنجامەکانی کارەساتبار دەبن بۆ ئاسایش و سەقامگیری عێراق و ناوچەکە”…!، ئەم جۆرە لێدوانەی یەحیا، هەڵوێستی هەرێم دەخاتە ناو چوارچێوەیەکەوە کە بێدەنگی ناتوانێ هاوسەنگی پەیوەندی نێوان بەغداو هەولێر ڕاگرێت، ئاکامەکەی بۆچی دەگات؟ دەکرێ بڵێین وردبینییەک لەحساباتی حکومەتی هەرێمدا نییە، یان ناچارییەکە کە ڕۆڵی کارو پێگەی سیاسی حزبەکانی هەرێم لە ناوچەکەدا دەبێت لەم ململانێیەی ئەمریکاو ئێراندا ئێستا باجەکەی بدەن، ئەمەش بۆ ئایندەی دوای ئەم هێرشانەی ئەمریکا بۆ سەر هێزەکانی حەشدی شەعبی لە پەیوەند بە حکومەتی عێراق و کۆماری ئیسلامی ئێرانەوە، هەرێم دەکەوێتە بەر لێپرسینەوەو فشارێکی زیاترەوە لەلایەن ئێران و حکومەتی عێراقەوە.
لە ماوەی دوو ساڵی ڕابردوودا و بەتایبەتی دوای ئەم شەڕەی غەززە، هەرێم و ناوەند پێگەیەکی ناسکیان لەسەر ئاستی جوگرافی و سەربازی نێوان ئێران و ئەمریکا داگیرکرد، لەوماوەیەی کە پەیوەندیە ئابووری و سیاسی و سەربازیەکانی نێوان ئەمریکا و هەرێم پەرەی سەند، بە لەبەرچاوگرتنی ئەوەی کە ناوچەکە بەجۆرێک پابەندبون بە واشنتەن پێناسە دەکرا، ئەمریکا وەک دەستی کوردو پشتیوانیەکی بەهێزو هاوپەیمانێکی متمانەپێکراو پەلەن کرابوو لە لایەن حزبە دەسەڵاتدارەکانی هەرێمەوە، لەلایەک بەگشتی وەک پارێزەری کوردستان و قەوارەکەی ملکەچی نەخشەو سیاسەتەکانی بون، لەلایەکی تریشەوە لەڕووی سیاسی و بەناوی شەڕ دژی تیرۆرەوە، حزبەکانی دەسەڵاتدار لە هەرێم خۆیان تەواو ڕادەستی پشتیوانیکردن بۆ ئەمریکا هەڵواسیبوو.
بەڵام ئەم حاڵەتە بۆ باقی ناوچەکانی تری عێراق کە لەڕووی سەربازی و سیاسیەوە ملکەچی نفوزی ئێرانن، تەواو جیاواز مانای سیاسی و عەمەلی پەیدا دەکات، نەک ئەمریکا جێگای متمانەیان نەبووە، بەڵکو تاران و هێزە هاوپەیمانیەکانی لەبەردەم پەلەنکردنی ئەم پەیوەندیەدا، بۆتە ململانێیەکی بەردەوام و هەڕەشەکردن لە بونی

هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق و ناوچەکەدا، چونکە بنکەکانی ئەمریکا هەڕەشەیەکی ستراتیژی دەکاتە سەر نفوزی ئێران لە سوریا و عێراقدا.

ئێران فشارێکی چڕی یەک لە دوای یەک لەڕووی ئەمنی و سیاسی و ئابووریەوە لەسەر هەرێم داناوە، بەبیانوی ئەوەی هەرێم بۆتە شوێنی بنکەی سەربازی ئەمریکا و داڵدەدانی ناوەندو شوێنەکان بۆ موسادی ئیسرائیل، لەهەمانکاتدا بەبیانوی وەستانەوەی هەرێم بە قەبوڵنەکردنی میلیشیا عێراقیەکانی پەیوەست بە ئێرانەوە لە ناوچەکانی هەرێمدا، یان قەبوڵنەکردنی داوای دوورخستنەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراق، کە لەلایەن حکومەتی عێراق و کۆماری ئیسلامی ئێرانەوە کاری لەسەر دەکرێت، جگە لەمانەش وەک ڕێگرێک ل□ بەردەم خێراکردنی پرۆسەی ناوەندبونەوەی حکومەتی عێراق و باڵادەستی هێزی شیعەکان کە لە "چوارچێوەی هەماهەنگ"یدا بەرجەستە بۆتەوە، مام□□ی دەکەن.

نیوەی ئەو هێرشانەی بە چەکی پەیوەست بە ئێران بۆ سەر بەرژەوەندی و بنکەکانی ئەمەریکا لە سوریا و عێراق و باقی وڵاتانی ناوچەکە دەستیپێکردووە، شوێن و ناوەندەکانی ناوچەی کوردستانیان کردۆتە ئامانج و سروشتی گشتیشیان بە تەنها ئامانجگرتنی ئەمریکا نەبووە، بەڵکو زیاتر ناوچەکانی کوردستانی گرتۆتەوە، بۆیە پێشبینی ئەوە دەکرێت لە قۆناغی داهاتوودا وەک فشارێک لەسەر هەرێم بەردەوام بێت.

بەدرێژایی ئەم ماوەیەی پێکدادانی هێزە سەربازیەکانی ئەمریکاو هێزە میلیشاکانی سەر بەئێران، هەرێم خۆی لە هەر دەستپێشخەریەکی سەربازی بەدوور دەگرێت، بە بێلایەن ماوەتەوە لە ململانێی نێوان ئێران و ئەمریکادا، هیچ بەرژەوەندی و ئامادەیی و توانایەکی نەبوو کە بەشێک بێت لەو ململانێیە، بەڵام لە ڕاستیدا واقعیەتی شکستەکانی ئەمریکا و دواتر پشت□کردنی لە پشتیوانی هەرێم، پێگەی هەرێمی تەواو دابەزاندو بێئعتباری کردوە، هەر بۆیە پەیوەندیەکانی بە حکومەتی ناوەندی عێراقەوە سروشتێکی ملکەچی بەخۆیەوە نیشان ئەداو ناچاربوو پابەند بێت بە هێڵی گشتی حکومەتی ناوەندی لە ڕووی دەستووریەوە.

ئەوەی جێگای سەرنجە ئەمەریکا بنکەیەکی سەربازی سەرەکی ل□ ناوچەی هەریر لە باکووری شاری هەولێر هەیە، هەروەها سەنتەری لۆجستی بۆ ڕێنمایی لە نزیک فڕۆکەخانەی مەدەنی نێودەوڵەتی هەولێر هەیە، ئەمە جگە لەوەی چەندین ناوەندی ڕێکخستنی بۆ دابینکردنی بەرژەوەندی ئابوری و بنکە سەربازیەکانی لە سوریاو ناوچەکەدا هەیە، کە پەیوەستن بە دەیان کۆمپانیاوە.

دوای ئەو هێرشانەی کە فڕۆکە ئەمریکیەکان کردیانەسەر شوێنەکانی

هێزی حەشدی شەعبی عێراقی، خێرا بانگەشەی دژی هەرێم و تۆمەتبارکردنی حکومەتی هەرێمی کوردستان و هێزە چەکدارو سیاسیەکانی کرا لەسەر بنەمای نەبوونی دڵسۆزی و بەرگریکردن لە عێراق، ئەمەش بەرهەمی ناتەباییە لە سەرانسەری عێراقدا، کەدوای ئەم هێرشانە بیانوەکانی هێرشکردنە سەر قەوارەی هەرێم لەلایەن حەشدی شەعبی زیاتر بێت.

بەدوای هێرشی درۆن و موشەکەکانی ئێران بۆ سەر ماڵی پێشڕەو دزەیی، سەدان بڵاوکراوە و نووسین و کلیپی هەڵبەستراویان لەماوەی چەند کاتژمێرێکدا لەیەککاتدا بڵاوکرایەوە، بەمەبەستی ئەوەی دواتر لێپرسینەوەی تر لە هەرێمی کوردستان بکرێت، لەلایەکی تریشەوە وێناکردنی هەڵوێستی ئێرانە بەناوی پارێزگاری لەخۆی.

ئەم دۆخەی ململانێی ئەمریکاو ئێران لە عێراق و کوردستان و ناوچەکە، بە هەر بارگرژی و ناکۆکیەک و چۆنیەتی دەورو دەخالەتی جەمسەرەکانی تر لە ووڵاتانی سەرمایەداری زلهێزی دنیا بەرجەستە دەبێتەوە، بەجیا لەوەی دواتر ئاراستەکەی بە کاری دیبلۆماسی و سەوداو مامەڵە ڕێڕەوی ئارام بونەوە بگرێتە بەر، بەڵام ئاسۆیەک لە بەردەم قەوارەی هەرێمدا کە بەچوارچێوەی حکومەتێکی سەربەخۆ بەڕێو□ بەرایەتی ناوچەی کوردستانی عێراق بکات، قفل ئەدرێت. پارتی و یەکێتی و هەردوو بنەماڵە وەک دوو هێزی باڵادەست لە چوارچێوەیەکی تردا مەئموریەتی تریان پێدەسپێرن.

نامەی پیرۆزبایی بۆ چوارەمین کۆنگرەی فیدراسیۆنی شورا و سەندیکا کرێکاریەکان لە عێراق.. موئەیەد ئەحمەد

بە بۆنەی بەستنی چوارەمین کۆنگرەی (فیدراسیۆنی شورا و سەندیکا کرێکاریەکان لە عێراق)، سڵاوی دڵسۆزانە ئاراستەی بەشداربووانی خۆشەویستی کۆنگرە دەکەم و لە دڵەوە پیرۆزبایی بەستنی ئەم کۆنگرە گرنگەیان لێدەکەم.

بەستنی کۆنگرەکە لە لایەن سەندیکاکانی سەربە ئەم فیدراسیۆنە، لە پارێزگا جۆراوجۆرەکانی عێراقەوە، و بە دەستپێشخەری کادیرانی ڕابەری فیدراسیۆن، و بە بەشداریی کۆمەڵێکی بەرفراوان لە چالاکەوانی کرێکار، سەندیکالیست و چالاکەوانی سۆشیالیستی لە هەردوو ڕەگەز، خۆی لە خۆیدا دەستکەوتێکی گەورەیە بۆ بزووتنەوەی کرێکاری.
مێژووی فیدراسیۆن، لە ماوەی بیست ساڵی ڕابردووی بوونی خۆیدا، تا ڕادەیەک، مێژووی خەباتی سەندیکایی کرێکاران لە عێراقدا لە یەکێک لە قۆناغەکانی پڕ لە چەلەنج و کێشە و سەختییەکانیدا عەکس دەکاتەوە. خەباتی فیدراسیۆن لە پەیوەند بە خەباتی کرێکاران و خۆپیشاندان و ناڕەزایەتی کرێکاران لە کۆمپانیا جۆراوجۆرەکانی کەرتی پیشەسازی و خزمەتگوزاریدا بەڕێوە چووە، ئەمەش لە کەشوهەوای داگیرکاری سەربازیی ئەمریکا بە سەر عێراق، جێبەجێکردنی سیاسەتە ئابوورییە نیولیبراڵەکانی دەوڵەت، لە جەرگەی شەڕی تایفەگەری، تەقاندنەوەی تیرۆریستی، و سەرهەڵدانی داعش و هێزی میلیشیا و ئەوانی تر.
ئەمە و هەرگیز ئاسان نەبووە کە فیدراسیۆن هەر لە دامەزراندنییەوە ناچار بووە خەباتێکی تاڵ و دژوار بکات، نەک تەنیا دژی نەریتە کۆنەکانی سەندیکای کرێکاری، کە تێڕوانین و ئاسۆی ناسیۆنالیستی و ڕیفۆرمخوازی هەلپەرستانە و سەندیکاگەرایی پەیوەست بە دەوڵەت و پارتە دەسەڵاتدارەکان زاڵ بووە بەسەریاندا، بەڵکو دژی هەوڵەکانی ڕەوت و پارتەکانی ئیسلامی سیاسی دەسەڵاتداریش بۆ کۆنترۆڵکردنی خەباتی سەندیکای کرێکاران، وە هەوڵەکانی سەندیکا و فیدراسیۆنە ڕیفۆرمخوازە جیهانییەکانیش، کە بە ئاسۆی سەرمایەداریی نیولیبراڵە گۆشکراون، بە بڵاوکردنەوەی کاریگەریی خۆیان لە نێو خەباتی سەندیکاییدا. لە سەرووی هەمووشیانەوە فیدراسیۆن دەبوا ڕووبەڕووی هەوڵەکانی بەشێکی چەپ ببێتەوە بۆ دروستکردنی دووبەرەکی لە ڕیزەکانیدا و زیانگەیاندن بە دڵسۆزی و خۆبەخشی سەرکردەکانی.
ئەمە هەموو ئەم قۆناغانەی خەباتی فیدراسیۆنمان تێپەڕاندووە و منیش شانبەشانی تێکۆشەرانی، بە تایبەتی فەلاح عەلوانی ئازیز و کۆمەڵێک لە چالاکەوانی تری سۆسیالیست، بەردەوام لە خەباتدا بووم، ئەمەش دەرهاویشتەی بڕوای پتەوی خۆم بووە بە گرنگیی ئەم ئامرازە خەباتکارانەیە بۆ کرێکاران و خەباتی چینایەتی سەربەخۆیان و بە ڕیزی کرێکارانی سۆسیالیستی ناو بزووتنەوەی سەندیکایی.
بەشداربووانی ئازیزی ئەم کۆنگرەیە، چوارەمین کۆنگرەی فیدراسیۆن له توندپێچێکی مێژوویی گرنگ له ڕێچکەی خەباتی چینایەتیی کرێکاران له عێراق و ناوچەکەدا به ڕێوە دەچێت، که کاریگەرییەکانی قەیرانێکی قووڵ و فراوانی کۆمەڵایەتی بەتوندی لەسەر ژیان و

گوزەرانی زۆربەی جەماوەر ڕەنگی داوەتەوە، و لە ئەنجامدا شێوە جۆراوجۆرەکانی خەباتی کرێکاران و هەوڵەکانیان بۆ گەیشتن بە داواکارییە دەستبەجێ و ڕۆژانەکانیان و ئامانجە چینایەتییەکانیان بە شێوەیەکی بەردەوام گەشە دەکات. جگە لەوەش کۆنگرە لە بارودۆخی ئەو شەڕە جینۆسایدییەی کە ئیسرائیل لەسەر غەززە بەڕێوەی بردووە، و توندبوونەوەی ململانێ جیۆپۆلەتیکییەکان لە ناوچەکە و ئەگەرەکانی فراوانبوونی زیاتری بازنەی شەڕ، بەڕێوەدەچێت.
ئەوەی کۆنگرە باسی دەکات و پەسەندی دەکات، نەک تەنها لەسەر فیدراسیۆن و پێگەی لە بزووتنەوەی کرێکاریدا، بەڵکو لەسەر خودی ئەم بزووتنەوەیە و گەشەسەندنی دواتری لە جەرگەی هەلومەرج و ڕەوەندە لۆکاڵی و ناوچەییەکان کە دەوریان داوە، کاریگەریی گەورەی دەبێت.
هیوای دەسەزانەم هەیە بە سەرکەوتنی کۆنگرەکە و پەسەندکردنی سیاسەت و پلانی پراکتیکی و میکانیزمی ڕێکخراوەیی، تا فیدراسیۆن ئامادە بکات بۆ بەجێگەیاندنی ئامانج و ئەرکەکانی بە تەواوی لە قۆناغی داهاتوودا.
لەگەڵ ڕێز و پێزانینی دەسەزانە
٢٥ی ژانویەی ٢٠٢٤

پارتی و یەکێتی لە بەرامبەر ناڕەزاییەتییەکانی مامۆستایان و وانەبێژاندا یەکهەڵوەستن!..

نوری بەشیر

ناڕەزاییەتییەکانی مامۆستایان و وانەبێژان بۆ مووچەو دەرماڵەکانیان لە پێنجەمین مانگدایە، ئەم ناڕەزاییەتیانە لەلایەن حکومەتی هەرێم و حزبەکانی دەسەڵات؛ یەکێتی و پارتییەوە نەک وەڵامیان پێنەدراوەتەوە، بەڵکو ڕووبەڕووی دەیان جۆر لە هەڕەشە و دەستبەسەرکردن و ڕێگریان کردونەتەوە و دەیان تۆمەتیان بۆ دروستکردوون و هەوڵیانداوە کۆمەڵگا بەدژیان سازبدەن.

ناڕەزایەتیەکان و بایکۆتی ئەم ماوەیەی مامۆستایان بەشێکە لە ناڕەزایەتیە جەماوەریە کرێکاری و کەمدەرامەتەکانی کۆمەڵگا لە سێ دەیەی رابردوودا بەردەوام بەرامبەر دەسەڵاتدرانی بۆرژوا ناسیونالیستی کورد هەبووە. ناسیونالیزمێک کە لەسایەی کەلێنێکی نێودەوڵەتیدا کە دروستبوو لەعێراقدا، ئەمریکا دەستی گرتن و هێنانی و هاتنەسەر دەسەڵات و بوونە هێزێکی جێگرەوەی دیکتاتۆرەکانی پێشوو، وەک هێزی میلیشیاو مافیا کەوتنە تاڵان و بردنی هەموو سەروەت و سامانی کۆمەڵگاو سەرانی بزوتنەوەی کوردایەتی و مستەشارو دەیان و سەدان ملیاردێرو ملیۆنیریان لەپاڵ خۆیاندا دروستکرد بە بێبەشکردنی خەڵکی کوردستان لەداهات و سەروەت و سامانی ژێرزەوی و سەرزەوی.

بەڵام لەولاوە نەبونی و هەژاری و برسێتی و سەرکوت و کۆچی بەکۆمەڵی لاوان بەدەرەوە کردە بەش و چارەنوسی خەڵکی کوردستان، کە لە چ شوێنێکی دنیادا مانگ زیاتر لە ٣٠ ڕۆژە بێ موچە؟ لەکوێ ئەبیسترێ چارەکە موچە لە داهێنانی حکومەتی هەرێم و حزبەکانی نەبێ؟ لەکوێی دنیا پاشەکەوتی مووچە هەیە؟ لەکوێی دنیا هەیە مامۆستا، کارمەند و کرێکار کار بکات بەبێ موچە، یان لەساڵێکدا چەند موچەی مانگ نەدرێت؟ ئەمانە لە داهێنانەکانی پارتی و یەکێتی و حزبە موچەخۆرەکانی دەوریانە. بەجیا لەوانەش کەمیان نەکرد لە سەرکوت و ترساندن و زیندانیکردن تادەگاتە تیرۆرکردنی ڕۆژنامەنوسان و دەنگە ناڕازیەکان و کۆمۆنیستەکان.

ناڕەزایەتی ئەستای مامۆستایان بەشێکە لە ناڕەزایەتی چینایەتی کرێکاران و کەمدەرامەتی کۆمەڵگا کە ڕۆژانە بەرپادەبێت، بەشێکە لەناڕەزایەتی کرێکاران و کارمەندانی نەخۆشخانەکان، کرێکارانی نانەواخانەکان، کرێکارانی ژینگەپاریز، قوتابیان و بەشێکە لەناڕەزایەتیەکانی دژی کەمی موچە و بەشێکە لە ناڕەزایەتیەکانی ژنان، بەشێکە لە داخوازیەکانی خوێندکاران. هەر بۆ چاوگێڕانێکی خێرا بە مووچەی ئەم چینەی کۆمەڵگا، لەگەڵ چینی بالادەستی پارێزەری دەسەڵاتی حزبەکانی کوردایەتی، هەر لەمکاتەدا کە خواستەکانی مامۆستایان بەڕەسمی ناناسن، موچەی لەپرسراوانی حزبی، ئەندام پەرلەمان، بندیوارەکان و حزبە گوێلەمستەکانی دەوریان لە ئیسلامیەکان و وەزارەتی ئەوقاف و مەلاکان و.. تاد، چەندە ئەوەندەی مووچەی مامۆستایان و کرێکاران و کارمەندانە. کۆمەڵگا دەزانێت ئەم کەمایەتیە مشەخۆرە منداڵەکانیان لەباشترین و تایبەترین قوتابخانەکان دەخوێنن، لە چۆن ژیانێکدا دەژین، کە خەرجی ڕۆژێکی تەنیا منداڵێکی لەپرسراوانی حزب و سەرمایەدارانێکی دەوریان، موچەی مانگێکی دەیان و بگرە سەدان مامۆستایە، ئەمە کارمانەو

سیاسەت و دڵسۆزی حزبەکانی کوردایەتیە بۆ خەڵکی کوردستان و ئەمە راستی فرمێسکی تیمساحیانە بۆ منداڵان و خوێندکاران لە کوردستان.
ئەم ناڕەزایەتی و خۆپیشاندان و بایکۆتە، ئاخرین رێگای ناچاری مامۆستایانە کە دەسەڵات وەڵام بەخواستەکانیان ناداتەوە، نەک ئەمەش بەڵکو ئەوە تەنیا یەکێتی نیشتمانی نیە کە بەدژی خواست و داوکاریەکانی مامۆستایانە، بەڵکو پارتی دیموکراتی کوردستانیش، هەم بێدەنگیەکەی کە خۆی بەخاوەن حکومەتی هەرێم دەزانێت و کابینەی نۆیەم لەژێر سایەی بارزانیدا دەڕواتە پێشەوە، کە لە چەندین مانگی ئەم ناڕەزایەتیانەدا نەهات لەسەر خواستەکانیان قسەبکات، بەڵکو ئاگرە سوورە لەخۆم دوورەی پەیڕەوکردوەو بەعس ئاسا ناوچەکانی ژێردەسەڵاتی خۆی کۆنترۆڵ کردوە نەک بۆ ناڕەزایەتیش بەڵکو بۆ هەرجۆرە هاوپشتیەکی مامۆستایان و وانەبێژان کە هەبێت سەرکوتی دەکات.
ئەو□ بوو رۆژی ۵ی مانگ بەمەستی پشتیوانیکردن لە خواستەکانی مامۆستایان و فەرمانبەران قەراربوو لەهەولێر کۆبوونەوەی ناڕەزایەتی لەبەردەم ئەنجومەنی وەزیران سازبدرێت، بۆ ئەم مەبەستە چەکدارەکانی سەر بە پارتی گەمارۆی دەوری بارەگای مەڵبەندی هەولێری حزبی شیوعی کوردستانیان داو ڕێگەیان نەدا، کە بەشداربوانی گردبونەوەکە بەرەو ئەنجومەنی وەزیران بەڕێبکەون. ئەم کردەوەیەی پارتی کارنامەیەک بووە کەبەردەوام هەیبووە. ئەمە بەیانی ئەو راستیەیە کە پارتیش چەندە دژی خواستەکانی خەڵکی کوردستانە، ئەمە پەیامی پارتییە بۆ مامۆستایان و کارمەندانی سنوری دەسەڵاتی زۆنی زەرد کە هچ ناڕەزایەتیەک دەرنەبڕن، هاوکات پەیامێکە هەم بۆ یەکێتی کە ئێمە یەکدەستین لەگەڵتان لەبەرامبەر هەر ناڕەزایەتیەکی جەماوەری و بەتایبەتی وەڵامند□انەوە بە خواستەکانی مامۆستایان.
ئەمە وەک پیشەی هەمیشەیی پارتی و یەکێتی و کارنامەیان کە لەشاخ هاتنەخوارەوە، هەر ناکۆکیەکیان هەبێت ئەوا لەبەرامبەر هەر ناڕەزایەتی و خواست و یەکگرتوویی و هاتنەمەیدانی جەماوەری کرێکارو کەمدەرامەتی کۆمەڵگادا دەست لەناودەست بوون. هەردوو یەکێتی و پارتی و بەهاوکاری بزوتنەوەی گۆڕان بەفریوکاری و سەرکوت و کوشتاری ناڕازیان لە شوباتی ٢٠١١ دەستیان سوور بوو، تا دەگاتە وەڵامند□ان□و سەرکوتی هەر ناڕەزایەتیەکی گەورەو بچوک لە کۆمەڵگادا، ئەمەی ئێستاش بەشێکە لەو کارنامەیەیان و مۆری شەرمەزاری نێوچەوانیانە.
پارتی و یەکێتی دەزانن ناڕەزایەتیەکانی ئەمڕۆی مامۆستایان بەشێکە لە ناڕەزایەتی و خواستی زۆربەی کرێکاران و کارمەندانی کوردستان،

ئەگەر وەڵام بەم خواست و داواکاریانە بدەنەوە ئەوە گەلێک خواستی تری بەدوادا دێت، لە نەبوونی ئاو و کارەبا و گازو گرانی و موچەی کەم و نەدانی موچەو پاشەکەوت و چارەکە موچەو خواستی بەشەکانی تری کۆمەڵگا، بۆیە هاوهەڵوێست وەڵامی نەخێری پێدەدەنەوە.
ئەوەی کە ئەم دەیان هەزار ئینسانە لە کۆمەڵگادا کاردەکەن و دەبێت موچە وەرگرن، ئەوەی کە دەرس دەڵێنەوەو نابێت بیریان لای موچەو بیریان لای قەرزاری بێت، ئەوەی کە ژیانی رۆژانەیان بکەن و خەیاڵیان لای کرێخانوو و خواردن و پێداویستیەکانی رۆژانە نەبێت، بەڵام یەکێتی و پارتی ئەمانە لەبەرچاو ناگرن، بەڵام فرمێسک بۆ قوتابیان کە منداڵانی ئەم مامۆستایانەو کرێکاران و کەمدەرامەتانی کۆمەڵگایە، دەرێژەن، وە دەڵێن مامۆستایان لێپرسراون بەرامبەر چارەنوسی قوتابیان، کە ئەمە لە درۆیەکی گەورە زیاتر هیچی تر نیە، بەڵکو لێپرسراوی ئەم هەلومەرجە یەکێتی و پارتی و حکومەتی هەرێمە.
کێشەی مامۆستایان و وانەبێژان، کێشەی هەموو خەڵکی کرێکارو کەمدەرامەتی کۆمەڵگایە، ناڕەزایەتیەکانیان بەشێکە لە ناڕەزایەتی چینایەتی بۆ خواستەکانی جەماوەر، کە ئەم بەشەی کۆمەڵگا موچەیان نەبوو، ناتوانن خەرجی پێداویستیەکانیان بدەن لە؛ کرێخانوو، ئاوو کارەباو خواردن و جلوبەرگ و تا دەگاتە پێداویستیەکانی رۆژانە کە لەدوکان و مارکێتەکان دەیکەن، تاکو وەڵامدانەوە بەخواستی منداڵەکانیان. کێشەی مامۆستایان کێشەی قوتابیانە، کێشەی دایکوباوکی خوێندکارانە، کێشەی دوکانداران و کێشەی فەرمانبەران و کرێکارانە، هەربۆیە هەموو ئەم هێزە فراوانە ملیۆنیەی کۆمەڵگا بەشێکن لە چینێکی کۆمەڵاتی کە بێبەشن لەلایەن کەمایەتیەکی میلیشیاو دزو مافیا کەدەبێت پاشەکشەیان پێبکرێت، ئەویش راوەستانە لەگەڵ ئەو ناڕەزایەتیە مەزن و پێشڕەوانەی مامۆستایان و وانەبێژان کە بۆ چەند مانگە بەردەوامە.
ئەوە دەسەڵاتی حزبەکانی کوردایەتیە هۆکاری ناڕەزایەتیە لە؛ خۆپیشاندان و بایکۆتی مامۆستایان و وانەبێژانە، ئەوە دەسەڵاتە هۆکاری داخستنی قوتابخانەکانەو بێبەشکردنی قوتابیانە وەک منداڵانی کرێکاران و کەمدەرامەتانی کۆمەڵگا، کەواتە با هەموو لە پاڵ مامۆستایاندا بوەستینەوە تاکو بەدەستهێنانی خواست و داواکاریەکانیان، کە خواستی زۆربەی کۆمەڵگایە، هاوکات ئەم بزوتنەوە و ناڕەزایەتیە گەورەیەی مامۆستایان هێزێکی جیهانیشی لەپاڵدایە کە رۆژانە بەشێوەی جۆراوجۆر پشتگیری خۆیان بۆ خواستەکانیان دەردەبڕن.
٩ی شوباتی ٢٠٢٤

شەستوپێنجەم هاوبەند وێنا نوسی پێشمەرگەی قۆناغی ڕزگاری نیشتمانی سەردەمی شاخ.. دڵشاد تاقانە

هاوبەندەکانی پێشمەرگایەتی..

برا پێشمەرگە..

دەردەسەرەکی گرانتر لە پێشمەرگایەتی چونکە هەست و شۆڕشگێڕی پەروەردەی کردبوو بەڵام زۆر ئاشکرا و ناسراوی ناو گەنجان بوو هەرزوو زوو دەگیرا، دەگمەنە برا پێشمەرگە بووبی لێدان و کوتانت نەخواردبی یا چەند جار زیندانی نەکرابی! لەلایەکی دی ببووە خاڵی ئازاردانی پێشمەرگەکان هەتا وازبهینن و بێنەوە شار، بارگرانیەک بوو زیانی لە پێشمەرگە پێدەدرا. خۆی پێشمەرگایەتی ئاوازی سرودێکی بەجۆشی نیشتمانی بوو، خودێکی سەربەخۆی ئازادیوەر بوو کەچی براکانی لەخۆی زیاتر دەربەدەربوو چونکە لەناوشار و بەردەستی دوژمن بوو. زۆر برا پێشمەرگە لەجێی برایەکەی گولەباران یا هەڵواسرا زۆریشیان توشی دوژمنایەتی بوونەوە، لەوانەیە دەردەسەری زیاتری لە برا پێشمەرگەکەی بەسەرهاتبی لە ئەشکەنجەی دەروونی و جەستەیی. زۆربەیان کاری ڕێکخستنی ناوشاریان دەکرد بەویست و بێ ویست لەکورەی ئاگری شۆڕشەوە گلابوون ئەگەر نەشسوتابن هەردەبی داغکرابن.

سەرەتای هەشتاکانە و ڕەشبگیری ڕێکخستنەکانی شاربوو لەناویاندا مەریوانی کەریماغای نازەنینە گیرا، هەرچەندە ئەوکاتە تەمەنی کەمتر لەهەژدە ساڵی بوو، بەهۆی بەشداری ڕێکخستن بەشیلاقە و زلە خزێندرایە بەندیخانە. پێی بوو لەسیاسەتکارە شۆڕشگێڕەکان هەندێکیان یەکێتی، شوعی، بەشێک لەخۆڕاگیراو هەندێکیش لەیان سۆسیالیست بوون بەڵام لەوە زیندانیەکان وەک سەرکردەکانی شاخ دژە یەک و براکوژ نەبوون بەڵکو هەرهەموویان پارێزەی گیانی یەکدی و و نهێنبەند بوون هاوئازار و ئەشکەنجە بوون. لەژوورێکی تەسک

دیوارەکانی پێ لەنوسین بوون چ لەوانەی ئازادکرابن، چ لەوانەی لەسێدارە درابن، لەپاشیانەوە بەسەر دەرگاکە وێنەکی دوو قەری حەسەن بەکر و سەدام حوسێن هەڵواسرابوو. ئەو وێنانە مەریوانی توڕەکرد یەکسەر چنگی لێگیر کرد پارچە پارچەی دڕاندی! هەموو زیندانیەکان زراویان چوو لەسزاکەی گەیشتن خراپیان بەسەر دێ. لە بەیانی ئەمنە زیندانکارەکە هاتە ژوورێ دیتی وێنەکە نەمایە! پرسی: کا وێنەکانی سەیدولڵائیس؟ کەس مەتەقی نەکرد و تەنانەت هەناسەش ڕاوەستابوو لەو چرکەدا، کەس نەیدەزانی چ ڕوودەدا! لەوکاتە کەچاوی هەمووان لەسەر ئەمنەکە و چاوەزەقەی ئەمنەکەش لەسەر هەمووان، مەریوان سەمەرەختەی پێکەنینێکی کرد! ئەمنەکە جونی پێدا: لە پێدەکەنی کەلب ئیبن کەلب؟ مەریوانیش توند وەڵامی داوە: لەخۆت کەلبی ئیبن کەلبی! ئەمنەکە دایەسایە لێیدا بەڵام لەبن چنگیشی مەریوان لەباتی هاوار تەماشای هەمووانی دەکرد و بەدەم ئازارێکی قوتدراوە جارجارە زەردەخەنەی دەکرد! هەموو گۆتیان: نازانین وێنەمان نەدیتیە لەوانەیە ئەوانەی پێشمە لێرەبوون بردبیتیان. ئەمنەکە وازیهینا و ڕۆیە دەرێ. چابوو نەیزانی دوای دڕاندنی وێنەکە بەماوەکی زۆر یەک لەزیندانیەکان ئەسعەد هیرانی پارچە پارچەی وێنەکەی وەک بنیشت دەجووی و لە تی پەنجەرەکەی پشتەوە فڕێدەدا دەرێ هەتا دیار نەمێنێ. دوای لێکۆڵینەوە زۆربەیان بەردران تەنیا مەریوان گیراوە و بردرا هەیئەی کەرکوکە زیاتر ئەشکەنجە درا چونکە براپێشمەرگە بوو.

دڵشاد تاقانە

بەدەسەڵاتترینەکان.. شیعری کەنعان مەدحەت

درمەکە،
لە چڵەکانی هەرە سەرەوە
تەشەنەی مەخ و ڕیشەی کردووە
فریشتەکان..
بە هەڵە مەجوون

بێدەسەڵاتترینەکانی، دەرهەق بە مافی خۆ،
خۆمانین،
خۆ،
خۆ…!

دوای بەر شەق دران و کەسایەتی سڕینەوە..
برینە هەوکراوەکانمان بە لەفافی، ئاشتیخوازانە..
بۆ ئەپێچن.
ڤالیۆم بۆ خەو
مەڵحەم و شروب بۆ چاکبوون
لە کۆڕی دڵدانەوەی بینەرانیشا
بە مەرجی لێخۆشبوون
تیکرا دەچڕین:
(– خوا گیرۆدەی لەمە خەراپترمان نەکا).

سەرەڕای سەپاندنی دەیان دەیان سزا و
فشار و ئیمبارگۆ و
چی و چیتر
پەپوولە و پاسارییەکانی
سەر چڵە دارەکانی ئەوبەرمان
خەریکی جووتبوون و
زاوزێ و
تێپەڕاندنی ڕابوردو و تاڵیی
ئەندێشەکانیانن…
گەدەیان پڕ،
زەوقیان لە جێ..
گاڵتەیان بە داباری‌ن و هەڵکردنی
ڕەشەبا دێ.
ئەمانیش وەک تەم و شێی هەناسەسوار
ترپەترپی سوار
هەڵدەمژن.
بە ڕووبەڕوو بوونەوە و تەڕ
وەک وشک سووتان..
هەوڵ بە بەر گرتنی تروسکە دەدەن!
دەڵێین برسیمانە، برسی…!
نیگاری دوبەی و
باڵەخانە و میوانخانە و شەوخانەکانی هەولێر

لەسەر سفرە و سینیمانا دەکێشن.
دەڵێین لە پێستەوە بۆ ئێسک،
سەرما دایگرتوین!
پاشەکەوت نەکردنی، قرچەی هاوین
بە گوناحی مە دەزانن و
سزا دەدرێین..

هەر ئێستا،
ئا لەم ئیستگە دانپیانەنراوەدا دامگرن
ئەم لێخوڕە،
تراویلکە نەفەسانەی
زەین لە ئەژنۆ و شەل و نابینانا
کورت بین و
بێکەڵک و
بێحەد گەمژە و
کەمتەرخەمن….
بە پێ داگرتنی لەمەم زیاتر
شەڕی دونیا و قیامەت بە گەل دەفرۆشن!

کەنعان مەدحەت

ئێوارانە/ ٦٠.. سەردار جاف

جەژنی ئەوین بەستەڵەکم لە گوێسەبانەی ماڵتدا
شەختەیەکم دەتوێمەوە، بەهارم ل□ نێو ساڵتدا
دەبمە جۆگە و زنەی بەرپێی هەوراز و نشێوی ڕێگات
بەزەییت ئاوڕداتەوە، نغرۆمکە لە نێو حاڵتدا
بە غەیری یەک کام دەشت و دەر و بیابان بگرینە بەر
کە ساباتی دڵی تۆ بم، بمچنە لە نێو شاڵتدا
هەوری و دەسماڵی سەر شانتم، با باوەشێنی کوڵمت کەم
خۆ من خوری بەردەستی تۆم، ڕەنگڕێژم لە بەرماڵتدا
پەرستگا و ئایینی منی، دەروێشم بە شەهلات قەسەم
کە دیدە مەستەی خوماریت، ئاوابووم لە جەماڵتدا

دەجریوێنم لە سەرداری حەوشەی غوربـەتی ئەوینت
شکستی باڵی فڕینمە، نوستووم لە چاوی کاڵتدا
ئاوی روون و بێگەرد و مت، خاکەڕایی دەر پەرژینتم
کەشتی تەمەنت تاو بدە، شەپۆلێکم لە سەوڵتدا
بە کام ماچی ئیشق سڕ بم، کە حەزم هەراسانی تۆ
ئاوازخوێنی باڵندەم لە شۆڕەسواری خەیاڵتدا
چاوت شەراب، مژۆڵت تیر، بەختم ڕەشە لە کاروانا
*بشێ هەستم کپ کپ ببێ و بسکنێم لە ئیقباڵتدا؟
چەند بنازی هەقی خۆتە ئەم جوانیەت ئاتەشمە
*سەرم شۆڕ و کڕنوش بردوم لە حزووری باسمێڵتدا
خەڵوەتی رێی تاک پەرستیم شەونخونی و پاڕانەوە
*دەساخوایە خۆ ببینم لە دەرگای بنەماڵتدا
٦ / ٢ / ٢٠٢٤
ئیقباڵ ؛ بەخت
باسمێڵ ؛ بە فیز و خۆڕانەر، ، لێرە وەک ناز و لە خۆڕازي بوون هاتووە
بنەماڵ ؛ خانەخوێ ، خاوەن ماڵ

پ□یڤ□ی□کم دەوێت پێیدا بڕۆمە خوارەوە بۆ دوێنێ.. دەقی واڵا: ستیڤان شەمزینی

سەیر ونبووم
لە گێژاوی نوستالیژیادا
غەرقی شێی دوێنێم
هەزاران جار ئەمڕۆ دەکەمە
قوربانی تەمی پێرێ
هێشتا وەک مەیتێکی بۆنکردوو
لە کۆڵانەکانی شارێکی بێ ناز کەوتووم
ناتوانم بەسەر پردی ئێستادا
بپەڕمەوە رۆخی داهاتوو

بەسەر قادرمەیەکی پێچەوانەوە
هەنگاو هەنگاو
سەر بەرەو خوار رێ دەکەم
بۆ ناو ستیانی یادەوەریی و
ژێرزەمینی گەمەکانی منداڵی
جاڕسم لە دێوەزمەی ئەم هەموو بەرقە
شەڕی من لەگەڵ ئەلکتریکە
دەمەوێ وەک جاران
ل□ بەر شەوقی چرا
وەزیفەی وانەکانی قوتابخانە بنووسمەوە
ئای ئەمڕۆ چەندێک سەرشۆڕە
بە بەراوورد بە ویقاری دوێنێ
ئای ئەمڕۆ چەند تیژتێپەڕە
بە بەراوورد خاوخلیچکی دوێنێ
کە بەسەر پشتی کیسەڵەوە رێی دەکرد
گوێیەکانم ئیلتهاب دەکەن
بە بیستنی گۆرانییە قۆڕەکانی ئەمڕۆ
لە نێو نوێنی قەتار و هۆرەدا نوستووم
دەهری دەبم بە دەنگی دی جەی
فێرم بۆ چێژی سترانێک
گوێ بنێم
بە رادیۆیەکی قیسارەی کۆنەوە
کە خشەخش
دەبێتە بەشێک لە موزیکەکەی
کینەم بەرامبەر هەر شتێکە
سەر بە رۆژگاری ئەمڕۆ بێت
عاشقی تاڵترین رۆژانی دوێنێم
هیچ پڕۆژەیەکم نییە بۆ ئایندە
پلانم هەیە بە سواری فڕۆکەیەکی کۆن
بگەڕێمە سەردەمی زێڕینی جاران
ئای چەند حەز دەکەم
بۆ چەند چرکەیەک کات بکەوێتە
ژێر رکێفی ویستەکانمەوە
ئەوسا ملی زەمەن بەرەو دوا بادەدەم
میلی کاتژمێرەکان
بە پێچەوانەوە دەبزوێنم
تا دەگاتە سەروەختی چاوشارکێم

لە گەڕەکێکی پەڕاوێزخراوی شاردا
تەمەنی ساڵەکان درێژ دەکەمەوە
رەنگە عومری هەر ساڵێکی منداڵی
بگەیەنمە تەمەنی ساڵێکی رووناکی
هەر ساڵێکی گەنجیش بکەمە
هێندەی تەمەنی کورتی نوح
ئای چەند نیگەرانم
ماڵت بە قوڕ بگیرێ دیموکرتیس
چەند بێ ویژدانانە فێرت کردین
ناتوانین دوو جار لە ئاوی رووبارێکدا
تێر بە کامی دڵ مەلە بکەین
هەنووکە ددان بە خودایەکدا دەنێم
دەسەڵاتی هەبێت لە ٢٠٢٠ەوە
زەمەن بەرەو خوارەوە بگێڕێتەوە
ئاڕاستەی ساڵەکان پێچەوانە بکاتەوە
ک□ تایی ب□ پ□شق□چوونی مێژوو بهێنێت
ئەمە کاری خوایەتییە لە ئەمڕۆدا
ئاخر من نامەوێت
لەمەوپاش ببینم
ناشخوازم بمرم
دەمەوێت بچمەوە
ناو قۆزاخەی رابردوو
لەوێ لە بری سمارت فۆن
دوو قاپی بەتاڵی ئایس کرێم
بکەمە تەلەفۆنێکی وەهمی
لە جیاتی تۆڕی جاڵجاڵۆکەیی ئینتەرنێت و
بچووکبوونەوەی دنیا بۆ گوندێک
بە هێزی خەیاڵ گەشت بکەم
ئەو باوەڕەم بۆ بگەڕێتەوە
ئەم دنیایە زۆر لەوە گەورەترە
ئەمڕۆ مر□ق بچووکی کردۆتەوە
هیچ کات
تەڵیسمی جوگرافیا ناکەمەوە
بە نێو داهاتوودا گەشت ناکەم
بەڵێن دەدەم
هەر لە شوێنی خۆم بمێنمەوە
هەر لەوێ لە حەوشەی ماڵی دوێنێ

کەڕوو بکەم
خودایەکم دەوێت
دەسەڵاتی بەسەر زەمەندا بشکێت
دوو دڵ نەبێت لە پێچانەوەی ئەمڕۆ
بۆ نێو باوەشی گەرمی دوێنێ
من خودایەکی ئاوهام دەوێت

کۆتایی ئۆگەستی ٢٠١٩
ئەڵمانیا – بیلەفێلد
نەخۆشخانەی گلیاد ئاینس

ئەم تێکستە لەناو تەوالێتدا نووسراوە، ئەو دیمەنە درۆزنانەی بە فەزای شاعیریی ناسراوە بۆ من وا نەبووە، هیچ کات لە نێوان مۆم و لە باک□نی ماڵێکی ئارامەوە هیچم نەنوسیوە، من زیاتر لە نەخۆشخانە و تەوالێتدا دەنووسم

چادر.. پشکۆ ناکام

....ئەو جگە لەوەی فەیلەسوفێکی عاشقە !! وەکو شەربەتی مێووژیش "نایاب"ە و بە دەیان کتێبی شانۆیی هەیە و دەیان کەس نەیانخوێنۆتەوە و لە دەیان سەرچاوەی نەنووسراوە بیلا مانێ بە خشپەیی وەرگیراون ، ئەو کە خۆی بە "شێر"ی شانۆ دائەنێ لەوانەیە " فیل و پڵنگ"یش بێ چونکە شوێنەکانیان شاغیرە ..
ئەو زاتە گەر کاتی خۆی لە" کولیەیەی شورتە " وەربگیرایە کە بۆ ئەو مەبەستە چووبوە بەغا و بۆ نەگبەتی هونەری کوردی لە "ئەکادیمیا" گیرسایەوە ئێستا لە جیاتی "عمیدي شانۆ" ئەبوو بە " عمیدی مەخفەر".!! لەو سەردەمەیا بە لای "حیزبی شیوعی"یا ئەیشکانەوە ئێستا لە پارتی زیاتر خۆی بە " مەلایی" دائەنێ و شانازییەکی گەورە ئەکا بەوەی "خزم"ی دەسەڵاتدارانە و جەلالی و مەلایی کە ڕەشترین لاپەڕەکانی مئژوومانە ئەو بە سنگ فراوانی و سەربەرزییەوە ئەڵێ " منی مەلایی"! جا تۆ بڵێ ی فەقیانەکانی قۆڵی ئەو مێژووە سپی کەنەوە؟.. هێندە شارەزایە و دوو هێندە باکگراوندی شانۆیی هەیە کە ئەڵێ : سێ بەشی نواندن دەنگە ، جا ئاخۆ بە

ئەنقەست " پانتۆمیم"ی پ□انوە و تەمەن وای کردوە کە "چارلی چاپلن"ی لە بیر بچێتەوە..!؟
ئەو کە هونەر و پارەی وەک مشکی و جامانەکەی تێکەڵ کردوە و وائەزانێ خەنجەر و تەسبیحی پشتوێنەکەی سیمبولی شانۆ و هونەرن ، ووڵات غەرقی نەهامەتی و وێرانی بوە ئەو نوتقی لێوە نایە و کە ئەڵێ سێ بەشی نواندن دەنگە بوە نووزویەکی لێوە نایە و بوە بەکەڕەی شەربەت …!؟

لەوانەیە پارە خەڵک بگۆڕێ ، بەڵام کە پارە وەک "مەکینەی جل شتن " کەسێکی لە "بێ هەڵوێستی" یا لە ئاوا هەڵکێشا ئەو کەسە پاک نا بێتەوە بەڵکو کە هاتە دەرەوە شێوەی پارە وەرئەگرێ… ئەو کوردستانی بە ئەندازەیەک خۆش ئەوێ کە هەموو جار ئەیووت : ئەم کوردستانە زۆر خۆشە بەس ئەو یانەمانە تێکی یاوە …
" سوکرات " ئەڵێ : "گەر بارانی ئازادی باری و کۆیلەکان چەتریان هەڵا ئەوا شایانی ئەوەن هەر کۆیلە بن" ، دیارە شێرەکەی شانۆی کوردی لە ترسی ئەو بارانە "چادر"ی تورکی هەڵاوە…..

حیجاب لەنێوان ئازادی و ترس دا!.. شەماڵ بارەوانی

کێشە ئەو پارچەپەڕۆیە نییە کە ئەوان ناویان ناوە (حیجاب و نیقاب)، بەڵکو مەترسییەکە ئەو ئەجێندا ئیسلامگەرا و فیکرە ئیخوانگەرا مەترسیناکەیە کە لەپشت ئەو پڕۆژەی بە کابولکردنی کوردستان و ئەو تاجی قوڕلەسەرنانە(تاجی زێڕین)یە کە دەخرێتە سەری ئەو هەموو کچە منداڵ و هەرزەکارەی نیشتمانەکەم و مێشکیان پڕی کۆد و فیکری داعشی دەکەن.

کێشەکە هەر ئەوە نییە کە ئەوان دەبێ دەرگای فەزای تایبەتی و گشتی ئەو وڵاتە بۆ چاڵاکییە حزبی، ئایدیۆلۆژییە ئیسلامییەسیاسییەکەیان لەسەر پشت بێت و نا بێت کەسیش ڕەخنه لەو هەموو هەوڵ و چاڵاکییە بە داعشکردن و بە تەعریبکردن و ئەنفالکردنەی کلتور و ناو و جل و بەرگ و هەموو شتێکی کوردیمان بگرێت، بەڵکو کارەساتەکە ئەوەیە کە

جوودابیران و ئەمەی سیکۆلار و بۆمان نییە ساڵانەش بێت فێستیڤاڵێکی جلی مۆدێرن و نمایشێکی جیاواز و شتێکی جیاواز لە ئاڕاستە و دۆگم و ئیدیۆلۆژیای ئیسلامی سیاسی و سەلەفییەتی دینی بکەین.

کێشەکە هەر ئەوە نییە کە ئەقڵ و هۆش و منداڵەتی ئەو هەمــوو کچە منــداڵە و هەرزەکــارە بە باکگراوەنــد، ســادەلەوح، نــاڕۆشنبیر و ناهۆشیارە وێران دەکەن و نیقاب و حیجابی خەلیجییان لەژێرناوی ئایین دەخەنە سەر، بەڵکو مەهزەلەکە ئەوەیە کە هەموو ئەوانە بە بیرێکی مەترسیناک و داعشی تەلقین دەدرێن و دەبن بە دووژمنێکی سەرســەختی ئازادییەکــانی تــاک و کۆمەڵگەی مەدەنــی و کــراوە و لە کۆمەڵگا و لە سۆشیال میدیا، دژن و جوێن به جودابیر، ئایینەکانی تر، کچی سفوور، هونەرمەند، ئەکتەر، گۆرانیبێژ، شایی ڕەشبەڵەک، شیعر و تابلۆ و هونەر و مۆسیقا و ئازادی و دار و بەرد دەدەن و بەهەرشتێکدا هەڵدەشاخێن و هێرشی دەکەنە سەر، کە لەگەڵ میزاج و فیکریان نەگونجێت. وەک ئەوەی ئێستا دەگوزەرێت لە کۆمەڵگەی کوردی.
ئەزیزم، مەگەر ئەوە ئازادی تاکە و تۆ بە قسەی لەسەر دەکەیت؟!
هەڵبەتە لەچک و باڵاپۆشی بەو مانا و مەفهووم و حەملە ئیخوانییەی کە ئێستا لە کوردستان دەکرێت، هیچ پەیوەندییەکی بە ئازادی و شتەوە نییە. ئازادی دەبێ هۆشیاری لەگەڵ دابێت. نەک هەستی پاکی منداڵەی هەرزەکار کە هیچ لە واتای ئازادی نازانیت، بقۆزیتەوە و بکەیت و بڵێیت و بە ئاگری دۆزەخ و ترسی ئایین و چەمکی بەهەشتایی بیانترسێنیت، تا بێت بین بە کەرەسەکی خاو و داماو و بە ئاسانی بتوانیت ئایدیۆلۆژیای ئیسلامی سیاسی و کڵاوی ئیخوانییەت و ڤایرۆسی تەعریبیان بخەیتە سەر. بە دونیاییەوە ئازادی و ترس، چ جاران پێکەوە کۆنابنەوە. من دایک و خوشکەکانم هەموو موسوڵمانن و لەچکیش دەکەن و تا سەرمۆخی ئێسقان ڕێزیان دەگرم و هەرگیز ئەمە دژی لەچک و باڵاپۆشی نین، بەڵکو دژی ئەو حەملە ئیخوانی و ئیسلامییە سیاسییە مەترســیناکەین کە ڕۆژانە و مانگــانە و ســاڵــانە بە نــاوی (تــاجی زێڕین)ــەوە ئەنجامدەدرێت.
سەیرە! لەچک و جلپۆشین و چی پۆشین و چی نەپۆشین شتی تایبەتین و چی پێویست دەکات فێستیڤاڵەی بۆ ڕێکخەیت و حەملەی ئیخوانی بە دەست پێبکەیت؟

ڕاکردن.. شیعری نەوزاد بەندی

لە بێدەربەستیی تۆ ڕامکرد ، قەت بڕوا مەکە بێمەوە ..
تکا دەکەم تۆیش واز بێنە و دوورە پەرێز بە لێمەوە ..
چەند جار تەنیاییت تێ بەردام ، ووشە و نیگام لە گۆ کەوتن ،
ئاگات لێ نەبوو بەو داخە ، تا بەیانی ئەتلێمەوە ..
بچووکترین هەل ڕەخسا بێ ، منت تێدا جێهێشتووە ،
لاتوابووە ئاڵودەت بووم ، هەر ناوی تۆ ئەڵێمەوە ..؟
لە ڕقی پیرۆز نازانی ، بەری دار نییە ، هی بەردە ،
کە دڵ داگیرسا وەک پشکۆ ، بە بێ تۆیش ئەگەشێمەوە ..
سەد جار بێ هۆ خۆتت وونکرد، ڕۆیشتی بۆ گەشت و بۆ گەڕان ..
به تەمای بە ئاماژەیەک ، زوو بۆ لات بگەڕێمەوە ..؟!
دیدار و پەیمانی درۆ ، شکاندیانی ل□ بەرچاوم ،
زامەکانی دەستی خۆتە ، ئێستا لای خۆت ئەکولێمەوە ..
ئەم غرور و لووتبەرزییە ، چییە سەری لێتێکداوی ؟ ،
زۆر دەمێکە من خەریکم داو بۆ غووربەت ئەنێمەوە ..
بە خەتکوژێن نا ، بە چەقۆ ، ئەیسڕمەوە شوێنەوارت ..
بۆ یەک جاریش ، خەندەیەکت
هەڵنەواسیوە پێمەوە ..
پیرەمێردێکی پڕ لە داخ ، ئەبێ کەڵکی چی تۆ بگرێ ؟
دروێنەی شیعرت مەبەستە ، بە بەراو و به دێمەوە ؟
ئەتەوێ لە ووشەی منا ، تەخت و تاراجێکت هەبێ ،
تەنانەت لە خەیاڵیشا نەهێڵی بحەسێمەوە ؟
بە داخەوە ! لە داخی تۆ ، ڕەنگە کتێبیش جێ بێڵم ،
بچمە شوێنێکی وا نادیار ، مەر بە مەرگ بدۆزرێمەوە .